

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE

VAN

DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

GEHOUDEN TE UTRECHT

VAN 22 JUNI—2 JULI, 7—15 SEPTEMBER, 9—12 NOVEMBER,
15—16 DECEMBER 1943; 1—2, 24—25 FEBRUARI, 16—17, 23—24
MAART 1944; 31 MEI—2 JUNI 1944; 22—23 JUNI 1944; 24—28 JULI;
1—3, 18—24 AUGUSTUS, 1 SEPTEMBER 1944;
EN 8—14 AUGUSTUS 1945

DRUKKERIJ J. H. KOK N. V. TE KAMPEN

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND,
GEHOUDEN TE UTRECHT VAN 22 JUNI—2 JULI,
7—15 SEPTEMBER, 9—12 NOVEMBER,
15—16 DECEMBER 1943

Zitting van Dinsdag 22 Juni 1943.

ARTIKEL 1.

Nadat Maandag 21 Juni des avonds de afgevaardigden der kerken en de hoogleeraren zich onder leiding van ds F. C. Meyster, te Rotterdam, praeses der vorige synode, die het Woord bediende uit 1 Tim. 3 : 14—16, met de gemeente van Utrecht in de Westerkerk in een ure des gebeds vereenigd hadden, kwamen zij Dinsdagmorgen 22 Juni om 10 uur bijeen in de Oosterkerk.

Opening.

Namens de roepende kerk van Utrecht opent ds P. Ch. van der Vliet de vergadering. Hij laat zingen Gez. 23 : 5, leest Ps. 87 en gaat voor in gebed. Hij spreekt daarna de volgende rede uit:

Wanneer ik u namens de kerk van Utrecht welmeenend groet, dan vergunt ge me wel hieraan enkele woorden toe te voegen.

Een generale synode is een gebeurtenis in het leven der gereformeerde kerken. Dat is zij altijd. Over belangstelling in haar arbeid en meeleven met haar gewichtvol werk hebben we niet te klagen.

Daar klopt immers het leven van alle gereformeerde kerken tezamen.

Daar zijn de uitverkoren mannen bijeen met hun wijze, professorale prae-adviseurs.

Daarvoor maken sommige kerkleden een reis, om een zitting der generale synode te kunnen bijwonen.

Men ziet tot de synode en haar leden op. Men vertrouwt haar de hoogste kerkelijke belangen toe. Zij is het welwezen der kerken.

Ja, ordinaarlijk is een generale synode een gebeurtenis in het leven der gereformeerde kerken.

Deze generale synode is tevens een gebeurtenis in de internationale beroering en de nationaal bewogen dagen van heden.

Terwijl het wereldlijk zwaard heerschappij voert over de aarde, komen de kerken van Christus bijeen, de kerken, die den geestelijken strijd voeren der gerechtigheid en des vredes.

Terwijl de worsteling der geesten steeds heftiger en duidelijker zich openbaart, vergaderen de kerken van Christus, opziende tot den Vader der geesten.

Gelukkig vergadert Christus Zijn kerk ook nu nog temidden van den wereldstorm.

Dit is een gebeurtenis, een groot historisch feit, *het* feit der geschiedenis, de

daad van den Koning der koningen in en door alle daad en wil heen van menschelijke heerschers.

Een generale synode als deze is ook een gebeurtenis temidden van de bewogenheid in het leven der gereformeerde kerken zelve.

Want ook daar worstelen de geesten.

Men spreekt van den vrede en de rust der kerken — dit is een geliefkoosde uitdrukking —, maar het is niet rustig.

Het agendum is daar ten bewijze.

Er zijn bezwaren en bezwaarschriften tegen de handelingen van uw voorgangster.

Deze generale synode oordeele over de emerita-synode Sneek/Utrecht.

Al is uw voorgangster van wettig geboren kerkelijke nationaliteit, de meening, dat zij statenloos of liever kerkloos is gestorven, wordt gepubliceerd.

Felle woorden werden gezegd en geschreven.

Het is gelukkig, dat Christus de kerkhistorie schrijft en dat ge in opdracht van den Koning der kerk en in den naam des drieëenigen Gods tezaamkomt.

Wanneer op mij de plicht rust uwe vergadering te openen en u met een enkel woord toe te spreken in de plaats van den oudsten dienaar des Woords dezer kerk, ds Van Arkel, die helaas door ziekte daarin verhinderd is, zult ge het mij niet euvel duiden, dat ik de gewoonte om met een historisch getint stuk voor den dag te komen, niet volg.

Ook mijn collega Van Arkel zou dit niet gedaan hebben.

Deze tijd is een zeer bijzondere. Er zit vaart in het leven. Er is een geweldige drang achter het gebeuren. De historie is van groot belang, maar het heden heeft ons meer dan ooit tevoren in z'n greep.

Boven alles uit hooren we de stem van het heden. En al is die niet te verstaan zonder historischen achtergrond, toch is het, alsof wij door de geweldige geschiedenis van den dag worden overvleugeld. Iedere dag is altijd historie, maar deze dagen zijn het in verdubbelden zin.

Daarom zien wij deze synode — en gij zult het u eveneens bewust zijn in al uw spreken en doen — in het licht van de wenteling der hedendaagsche geschiedenis. In het bliksemlicht van de oordeelen Gods. In het felle zoeklicht, dat speelt aan den donkeren wereldhemel.

Gij moet u bezig houden met al wat op tafel werd neergelegd, soms ook met wat er op geworpen werd.

Het is geen tijd om de uren te verslijten aan allerlei kleingoed, aan dingen, die gemeten aan wat God heden in Zijn groote wereld werkt, van zeer ondergeschikte beteekenis zijn.

Wij leven in een grooten tijd.

God geve u groot te zijn in den opzet van uw arbeid.

Die Gods dag verstaat, zal niet redetwisten over artikelen en over exegetische van woorden der menschen. Laat de klemtoon vallen, waar onze God die momenteel in het wereldgebeuren vallen laat.

En waar in de menschenwereld de haat met vurige tongen lekt aan duizenden menschenlevens, waar de wraakzucht haar dreigtaal spreekt en de wraakgierigheid bloed moet zien, daar vervulle u de liefde Gods in Jezus Christus.

We zijn nu heusch wel op elkander aangewezen.

Wanneer in Christus' kerk nu nog verwijdering ontstaat en partijzucht een wig drijft tusschen de kinderen Gods, waar zal dan de liefde hoogtij vieren? We zouden geneigd zijn te vragen, of we dan nog de stem Gods niet verstaan hebben, of dan dit alles tot op heden voor niets was, of het Woord Gods in Zijn kerk nog heerschappij heeft of dat het menschelijk ik het te zeggen heeft.

Wij moeten hier toch elkander begrijpen, elkander verstaan, elkander steunen, elkander helpen.

Er zijn tegenwoordig geladen menschen.

God geve, dat gij, leden der generale synode en haar praeadviseurs, die allen in uw ambt, in uw heilig ambt het welzijn van Sion zoekt, geladen moogt zijn

van den Heiligen Geest en van heilig vuur moogt branden om in dezen tijd als kerk van Jezus Christus uw geloofseenheid in de wereld te openbaren.

Mogen uw woorden en daden zijn de principieelste expressie van de principieelste emotie.

En moge het heilige Woord Gods, dat ons onverbiddelijk om onze zonden geeselt en onvoorwaardelijk onze verzoening en onze vrijheid predikt alleen door het geloof in het offer van Christus, u en ons gehoorzaam vinden, bereid tot zelfverloochening en tot zelfverlies. Hoe zullen we in de wereld onze offers brengen, zoo we er hiertoe niet bereid zijn?

Groot is alzoo de verantwoordelijkheid, die op uw schouders drukt, die God op u gelegd heeft. God verwaardigt u tot heiligen arbeid. Moge de vroomheid geproefd worden uit de eenheid en de liefde, waarmee ge uw werk aanvangt en straks beëindigt.

En dan kome uw verantwoordelijkheid daarin uit, dat ge biddend zoekt, worstelt om den wil Gods te zien, dat ge elkander verdragen wilt, de waarheid aandurft en durft aanhooren, dat ge bij alle verschil van meening één zijt in de ons heilige beginselen, maar dat ge dan ook met vaste hand uw weg gaat, geen slingerweg kent, maar voet bij stuk houdt. En dan heeft het zich zelf continueren ook zijn goede, zelfs zijn heel goede zijde.

Er moge van uw arbeid bezieling en kracht uitgaan voor onze kerken. Daaraan is behoefte. Het worde u geschonken leiding te geven aan het kerkelijk leven in deze dagen.

Gij weet ook het antwoord niet op de vele vragen.

Gij kunt evenmin de problemen ontraadselen.

Gij zijt slechts menschen.

Maar God heeft u toch de ambtelijke roeping gegeven om voor te gaan. Uw antwoord moge helder zijn, principieel, belijnd, onbewogen, offerbereid voor het Woord Gods.

God beware u voor alle halfheid, voor gebrek aan moed. Gij zijt hier vergaderd in den naam van Hem, die heden zegt: Hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen.

Er mag misschien iemand onder u zijn, die zich afvraagt, waarom ik deze dingen zeg. Waarom ik het welkom, de ontvangst van Utrechts kerk in dezen vorm u overbreng.

Zie, ge kunt iemand ontvangen met een salvo strijkages, met geijkte termen, met gecamoufleerde lieflijkheden.

Ge kunt iemand ontvangen met het welbekende: blij, dat je komt, kerel! terwijl ge hem in uw hart in de stille Zuidzee wenscht.

En zag ik u alleen als een deftig college, als een voornaam gezelschap, als geleerde en hooggeleerde mannen, ik zou misschien als een knipmes in woorden u geestelijk naar uw zetels geleiden.

Maar ik zie u anders.

Ik doe daarmee aan uw hooge kunde, aan de deftigheid van uw college niets af. Ik heb er veeleer respect voor. En ik meen dit in allen ernst.

Op de voorgaande synode zijn er hier te Utrecht momenten en dagen geweest, waarop ik met eerbied de diepgaande ernst, het geduld, de wijsheid, de voorzichtigheid en de geleerdheid der broeders heb bewonderd. Hoewel — ook een generale synode heeft een Zondagsch en een daagsch pak. Daarmee wil ik dit zeggen: ook een generale synode heeft momenten, waarop je die vergadering op z'n best en op z'n sjofelst ziet.

Ik zeide: ik zie u anders.

Ik zie u als afgevaardigden der strijdende kerken. Ik bedoel het woord: strijdend hier in den hoogst geestelijken zin.

Ik zie u als mannen broeders in Christus. Als broeders, zonen van Vader, in Christus vereenigd, leden van Gods gezin.

Ik zie u niet als marionetten, die een opdracht hebt meegekregen, die uw stem reeds hebt bepaald, als automatische uitvoerders van een u opgelegden wil,

maar ik zie u als vrije mannen, die door de kerken verkozen en haar vertegenwoordigende, u hier in gebondenheid aan Gods Woord uw meening vormt.

Wij bidden wel, of de Heilige Geest Zelf de vergadering mag voorzitten. Wij gelooven ook de leiding van den Heiligen Geest.

Maar dan hebben wij van te voren onze houding niet bepaald. Dan zijt ge synode, vergadering in de worsteling, in gebedsworsteling om de waarheid te zoeken, om u te buigen onder Gods wil, om te spreken en te handelen als kinderen des Vaders.

Ik zie u als zwakke menschen, met zonden bekleet, als geloovigen, die alle gebedskracht van noode hebt om in den vollen ernst der zaken, die u moeten bezig houden, te gaan door de enge poort en op den smallen weg.

Ik zie het zoo, dat ook bij synode-leden de zonde aan de deur ligt. Ik zie graag de werkelijkheid. En als gereformeerde broeders zult ge mij dit niet tegenspreken.

We ontvangen en ontmoeten elkaar niet in een salon met clubfauteuils, maar op het erf van de strijdende kerk, in de arena, waar de duivel loert op ons geloof, in de huiskamer, waar broertjes ook wel eens ruziën, al hebben ze elkaar nog zoo lief en meugen ze van elkaar niet.

Dat ik deze dingen zeg, komt niet voort uit bezorgdheid. Ik vertrouw, dat ge het erf van uw gastvrouw, de gereformeerde kerk van Utrecht, ongerept bewaren zult.

Wel, ge zult hier rapporten hooren en verslagen ontvangen, waaruit blijkt met hoe grooten zegen God onze kerken verblijdt.

Er is zoo ontzaglijk veel moois door de genade Gods. Door die genade zijn we, die we zijn, maar groeien we eveneens. God geeft wasdom in velerlei opzicht.

Hoewel gedrukt door de tijdsomstandigheden, hoewel belemmerd door de machten rondom, hoewel onwetend van Gods werk in Indië, zien we toch, hoe de kerkelijke energie zich hier te lande baan breekt, hoe God onze kerken in ons vaderland een plaats geeft, ook al wordt die gehonoreerd door vijandschap, zien we toch hoe in stee van achteruitgang van gestadigen voortgang mag gesproken worden.

Daarvoor sluite niemand het oog.

Daarvoor zij Gode dank gebracht.

Dank gebracht ook, dat Hij ons saamvergaarde met banden niet van d'aarde, maar door Hem Zelf gelegd.

En de regel, dien ik even weglief uit het stormlied onzer Gereformeerde jongeren, moge wederom profetie wezen: En samen *houdt gehecht* met banden niet van d'aarde, maar door Hem Zelf gelegd.

We hebben gisterenavond gebeden.

Dat was een officiële bidstond. Ik spreek de hoop uit, dat het ook in hooge mate officieus was in onze ziel bij God.

We kunnen vragen: zou God naar ons luisteren?

Die vraag gedeeltelijk beantwoorden is ons voor Zijn aangezicht bezinnen op ons woord en op onze daden.

Dat is ook hooren naar wat de Geest tot de kerken zegt en niet alleen tot de 7 kerken in Klein-Azië, maar ook tot de meer dan 770 gereformeerde kerken in Nederland en tot hen, die haar vertegenwoordigen in generale synode.

Sla zoo heden de hand aan den ploeg, aan den geestelijken arbeid. De gereformeerde kerk van Utrecht heet u welkom. Zij zal bij herhaling doen, wat zij vermag om u op allerlei wijze tegemoet te komen, om in de pauze van uw geestelijk werk in uw stoffelijken nood te voorzien. We hopen, dat ge dit althans de facto erkent.

Ge zult in termijnen moeten vergaderen, omdat het niet wel mogelijk is u langen tijd achter elkander te herbergen.

Uw tijd is daarvoor te kostbaar.

Nog slechts dit.

We hebben straks gelezen het treffend tafereel van den verzezen Christus met Zijn kerk.

Toen reeds vergaderde de kerk met gesloten deuren. Zij moest aan de wereld iets doen. Het was haar roeping de wereld te brengen aan de voeten des Konings. Daarentegen neemt zij maatregelen, dat de wereld haar niets doet.

Ook nu vergadert de kerk meermalen met gesloten deuren.

De Levensvorst opent de deuren en zendt Zijn kerk de wereld in.

Moge de generale synode der gereformeerde kerken dit woord van haar Heer en Koning ook in dezen tijd verstaan.

Van de toenmalige kerk staat geschreven, dat zij verblijd waren, als zij Hem zagen.

Als zij *Hem* zagen. Moge dat ook nu zoo zijn. Het ga niet om personen of sympathieën, maar om Christus. Om dien Christus, die alle vrees uitbant, die Zijn kerk de lijdenswereld binnen zendt, die haar begiftigt met geloofsmoed, die de leugen geeselt, die oneenigheid en verscheurdheid haat en die de Weg, de Waarheid en het Leven is.

Ten slotte.

Deze Christus begroet Zijn kerk onder de omstandigheden der gesloten deuren, in de sfeer van vrees voor de Joden, voor de autoriteiten, tot tweemaal toe alzoo: Vrede zij u.

Tot tweemaal toe.

Het was een gewone groet, maar in den mond van den Christus, den hoogsten Profeet, den eenigen Hoogepriester, den eeuwigen Koning wordt deze groet in de vlammen gezet van een Goddelijk bevel.

Wij gelooven, dat deze verzezen Christus hier is met Zijn Heiligen Geest.

Onder de tegenwoordige nationale omstandigheden, in de hedendaagsche kerkelijke sfeer, in dit ontzaglijk historisch tijdsgewricht zegt deze Christus tot de praeadviseurs en de leden der generale synode tot tweemaal toe: Vrede zij u.

Moge dit woord van onzen Heere Jezus Christus u in beslag nemen, u vervullen en u aanzetten tot totale gehoorzaamheid aan den Koning aller koningen, die in al uw beraadslagen en doen ook uw Koning is.

ARTIKEL 2.

De broeders D.D. P. de Jong en G. van der Zanden nemen de *credentiebrieven* op en rapporteeren, dat afgevaardigd zijn:

Naziën der
credentiebrieven.

door de particuliere synode van Groningen als *primi*: de dienaren des Woords D. van Dijk te Groningen en J. H. Lammertsma te Appingedam met de ouderlingen G. Meima te Groningen en W. Rozeboom te Scheemda; en als *secundi*: de dienaren des Woords P. van Strien te Groningen en G. Kerssies te Wildervank met de ouderlingen P. Kieft te Zuidhorn en E. Kamminga te Roodeschool;

door de particuliere synode van Friesland (Noordelijk gedeelte) als *primi*: de dienaren des Woords J. Douma te Britsum en C. van der Woude te Leeuwarden met de ouderlingen A. Nauta te Leeuwarden en D. Jaarsma te Anjum; en als *secundi*: de dienaren des Woords dr C. Goslinga te Buitenpost en dr J. H. Kroeze te Dokkum met de ouderlingen K. Meinsma te Nes (W.D.) en T. Wever te Franeker;

door de particuliere synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte) als *primi*: de dienaren des Woords dr D. J. de Groot te Woudsend en dr A. D. R. Polman te Bolsward met de ouderlingen A. Borkent te Heerenveen en A. L. J. Wytzes te Sneek; en als *secundi*: de dienaren des Woords Th. Boersma te Oudega (Smallingerland) en A. J. Bouma te Heerenveen met de ouderlingen D. Runia te Oudeschoot en N. A. Witterholt te Bergum;

door de particuliere synode van Drenthe: de dienaren des Woords B. A. Bos te Assen en N. Duursema te Nieuw-Amsterdam met de ouderlingen J. Middelveld Jr te Ruinerwold en K. Salomons te Gasselternijveen; en als *secundi*: de dienaren des Woords G. J. Hoytema te Smilde en D. Scheele te Assen met de ouderlingen R. Bovenhuis te Assen en G. F. Hummelen te Assen;

door de particuliere synode van Overijssel als *primi*: de dienaren des Woords J. H. Broek Roelofs te Vroomshoop en W. L. Milo te Almelo met de ouderlingen H. A. Beukenkamp te Den Ham en J. B. Netelenbos te Almelo; en als *secundi*: de dienaren des Woords C. B. Bavinck te Kampen en H. A. Munnik te Zwolle met de ouderlingen J. Huizinga te Dedemsvaart en W. de Jager te De Krim;

door de particuliere synode van Gelderland als *primi*: de dienaren des Woords W. E. Gerritsma te Aalten en B. van Halsema te Ermelo met de ouderlingen H. J. W. A. Meijerink te Arnhem en J. Verwoerd te Arnhem; en als *secundi*: de dienaren des Woords J. Scholten te Varsseveld en G. J. Hajer te Ede met de ouderlingen J. Boks te Zutphen en H. J. Offers te Nunspeet;

door de particuliere synode van Utrecht als *primi*: de dienaren des Woords P. de Jong te Bunschoten en G. van der Zanden te De Bilt met de ouderlingen P. Koning te Amersfoort en B. Siemons te Utrecht; en als *secundi*: de dienaren des Woords S. J. Popma te Amersfoort en S. Wouters te Soest met de ouderlingen B. Kamphuis te Vreeland en T. Spreij te Utrecht;

door de particuliere synode van Noord-Holland als *primi*: de dienaren des Woords prof. dr G. C. Berkouwer te Amsterdam-Oost en dr W. G. Harrenstein te Weesp met de ouderlingen W. Hessels te Bussum en J. Hommes te Enkhuizen; en als *secundi*: de dienaren des Woords J. H. Donner te Broek op Langendijk en P. N. Kruyswijk te Hilversum met de ouderlingen G. Baas Kzn te Santpoort en G. van der Steen te Amsterdam-West;

door de particuliere synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) als *primi*: de dienaren des Woords dr J. Hoek te 's Gravenhage en H. A. Wiersinga te Leiden met de ouderlingen D. Hoekstra te 's Gravenhage en G. Ph. Wielenga te Wassenaar; en als *secundi* de dienaren des Woords dr Th. Ruijs Jr te Lisse en mr W. S. de Vries te Voorburg met de ouderlingen J. L. van Muijswinkel te Zwammerdam en P. Beukema te 's Gravenhage;

door de particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte) als *primi*: de dienaren des Woords dr E. D. Kraan te Vlaarding en W. W. Meynen te Dordrecht met de ouderlingen J. Manni te Rotterdam en A. van der Blom te Schiedam; en als *secundi*: de dienaren des Woords F. C. Meyster te Rotterdam en dr R. Schippers te Rotterdam met de ouderlingen P. Kapinga te Rotterdam en R. van den Tempel te Middelharnis;

door de particuliere synode van Zeeland als *primi*: de dienaren des Woords W. M. le Cointre te Bergen op Zoom en A. Scheele te Kapelle-Biezeling met de ouderlingen E. Tange te Oost-Souburg en R. Zuidema te Goes; en als *secundi*: de dienaren des Woords dr N. J. Hommes te Middelburg en J. Meester te Brouwershaven met de ouderlingen A. Geschiere te Grijskerke en dr K. Hartsuiker te Bergen op Zoom;

door de particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg als *primi*: de dienaren des Woords H. Veltman te 's Hertogenbosch en J. de Vries te Tilburg met de ouderlingen C. G. de Jong te Almkerk en H. Knook Mzn te Klundert; en als *secundi*: de dienaren des Woords J. H. Jonker te Werkendam en dr W. H. van Zuijlen te Dinteloord met de ouderlingen J. van Woerden te Raamsdonk en J. C. Willemsen te Oss.

Alle *primi*-afgevaardigden zijn tegenwoordig. Wegens de oorlogsomstandigheden zijn geen afgevaardigden van buitenlandsche kerken uitgenoodigd. Aan de kerken van de Graafschap Bentheim en Oost-Friesland zal een schrijven van medeleven worden gezonden.

De kerken uit Ned. Indië zijn niet in de gelegenheid geweest afgevaardigden voor deze synode te zenden.

De synode besluit de broeders, die op de vorige synode afgevaardigd waren, thans als adviseerende leden te doen zitting nemen, te weten de broeders ds H. van den Brink te Drachten, ds P. H. van Eyk te Hilsersum en ouderling G. J. Hekkert te Wassenaar.

De rapporteur, ds P. de Jong, merkt op, dat de helft der credentiebrieven naast de gebondenheid aan de Heilige Schrift en de belijdenis der kerken in een of anderen vorm ook de overeenstemming met de kerkenorde heeft vermeld. De synode besluit deze zaak nader te bezien.

De vergadering wordt geconstitueerd.

ARTIKEL 3.

Als *praeadviseerende leden* zijn aanwezig de hoogleeraren dr G. Ch. Aalders, dr J. H. Bavinck, dr K. Dijk, dr F. W. Grosheide, dr G. M. den Hartogh, dr V. Hepp, dr H. H. Kuyper, dr D. Nauta, dr H. N. Ridderbos, dr J. Ridderbos en dr J. Waterink. Praeadviseerende leden.

Van prof. Van Gelderen kwam bericht in, dat hij hoopt af en toe gelegenheid te hebben aan een dagzitting deel te nemen, terwijl prof. Waterink berichtte, dat hij de zittingen der synode, zooveel als hem in verband met zijn aanvankelijk herstel mogelijk is hoopt bij te wonen. Prof. Greijdanus schreef, dat hij hoopt tegenwoordig te zijn, als dit gewenscht en noodig blijkt en telkens wanneer de synode zijn aanwezigheid en dienst verlangt. De synode besluit hem te schrijven het op prijs te stellen, dat hij haar zittingen, zooveel hem mogelijk is, bijwoont. Mocht zijn aanwezigheid noodzakelijk worden geacht, dan zal de synode hem daarvan bericht geven.

Prof. Schilder antwoordde op de uitnoodiging, dat hij om redenen, die hij niet kon aanduiden, maar die zoowel voor anderen als voor hem zelf dwingend waren, in zijn huidige omstandigheden niet in staat zou zijn, aan haar gevolg te geven. De synode neemt hiervan in comité-zitting met leedwezen kennis.

ARTIKEL 4.

Na gehouden stemmingen worden als *leden van het moderamen* aangevozen D.D. prof. dr G. C. Berkouwer, praeses; W. L. Milo, assessor; dr J. Hoek en dr E. D. Kraan, scribae. Verkiezing moderamen.

ARTIKEL 5.

Dank moderamen. Het moderamen neemt zitting. De praeses, prof. Berkouwer, *spreekt den dank van het moderamen uit* voor het in deze broeders gestelde vertrouwen.

ARTIKEL 6.

Pastores loci. De praeses verzoekt de *pastores loci* van de kerk van Utrecht zitting te nemen als adviseerende leden.

ARTIKEL 7.

Instemming met de belijdenis. De leden en praeadviseerende leden der synode verheffen zich op verzoek van den praeses van hun zetel ten teeken van *instemming met de belijdenisschriften* van de gereformeerde kerken in Nederland.

ARTIKEL 8.

Dankwoord aan ds Meijster. De praeses *dankt ds Meijster*, den praeses der laatst gehouden synode, voor de uitstekende wijze, waarop hij den vorigen avond in den bidstond is voorgegaan.

ARTIKEL 9.

Dank aan de kerk van Utrecht. De praeses *dankt de regelingscommissie* voor den arbeid, waarmede zij deze synode heeft voorbereid; de predikanten van Utrecht voor het werk, dat zij als stembureau hebben verricht; de kerk van Utrecht voor de samenroeping en ds Van der Vliet voor de opening van de synode.

ARTIKEL 10.

Verwelkoming prae-adviseerende leden. De *praeadviseerende leden worden door den praeses verwelkomd*, in 't bijzonder prof. Kuyper, die ondanks zijn hoogen leeftijd de vergaderingen der synode kan bijwonen. Prof. Dijk wordt met zijn verjaardag, prof. Waterink met zijn herstel gelukgewenscht.

Tot zijn leedwezen kan de praeses geen buitenlandsche afgevaardigden verwelkomen, daar deze door den oorlogstoestand verhinderd zijn de synode bij te wonen. Wel worden verwelkomd de broeders uit Indië, die als adviseerende leden aan de synode deelnemen.

ARTIKEL 11.

Voorzitters der commissies. Op voorstel van het moderamen worden tot *voorzitters van de zes commissies*, onder wie de verschillende ingekomen stukken ter voorbereiding van de behandeling op de synode gedistribueerd zullen worden, benoemd ds J. Douma, ds N. Duursema, ds P. de Jong, ds W. W. Meynen, dr A. D. R. Polman en ds J. de Vries.

Hierna wordt de zitting geschorst.

ARTIKEL 12.

De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps. 119 : 53.

Heropening.

ARTIKEL 13.

Br Dubbeldam van Utrecht wordt tot de vergaderingen der synode toegelaten om de leden der synode bij hun arbeid van dienst te zijn. Aan dr Harrenstein wordt toestemming verleend zich te doen bijstaan door zijn hulpprediker, candidaat W. Baas.

Br Dubbeldam.

ARTIKEL 14.

Het dagblad „De Standaard” en een vertegenwoordiger van de fa Jan Haan, uitgeefster van een mededeelingenblad, hebben verzocht om *voor de pers te worden toegelaten* tijdens de openbare zittingen. Om hierover te beraadslagen gaat de synode in comité-generaal.

Pers.

ARTIKEL 15.

Het comité wordt opgeheven. De praeses deelt als besluit der synode mede, dat persredacteuren, leden eener gereformeerde kerk, *over de publieke zittingen verslag mogen uitbrengen*, mits zij al hun stukken te voren ter goedkeuring aan het moderamen voorleggen.

Verslag
publieke zittingen.

ARTIKEL 16.

De synode besluit, dat hare zittingen zooveel mogelijk *publiek zullen gehouden worden*. Als regel zal vergaderd worden van 9 uur v.m. tot 12.30 uur nam.; van 2 uur tot 5 uur nam. en van 7 uur tot 9.30 uur nam.

Zittingen zooveel
mogelijk publiek.

ARTIKEL 17.

Het volgende agendum wordt vastgesteld:

Agendum.

A. LEER.

1. Rapport der commissie van advies inzake „de pluriformiteit der kerk”.
2. Bezwaarschrift van prof. dr S. Greijdanus tegen de uitspraak der generale synode 1939/42 inzake de meningsverschillen.
3. Bezwaarschrift van prof. dr S. Greijdanus tegen Utrecht 1905 (het zaad des verbonds te houden voor wedergeborenen enz.).
4. Bezwaarschrift dr Los c.s.
5. Idem van ds J. S. Post en kerkeraad van Axel.
6. Idem van ds D. van Dijk.
7. Idem van den kerkeraad van Hoek (Z.).
8. Idem van den kerkeraad van Enschedé.
9. Idem van br Reef te Enter.
10. Idem van br D. H. Roorda te Rozenburg.
11. Brief van ds H. Meulink te Enschedé (Utrecht 1905).

B. THEOLOGISCHE HOOGESCHOOL.

1. Rapport van de curatoren der Theologische Hoogeschool.
2. Voordrachten benoeming curatoren.

3. *Promotierecht.*

- Verzoek van de classis Deventer het promotierecht te verleen.
 Idem van J. Wielinga en twee andere broeders te Leek (Gr.).
 Idem van den kerkeraad te Bedum.
 Idem van de particuliere synode van Drenthe.
 Idem van de classis Zierikzee (gelegenheid openstellen voor doctorale studie).
 Idem van de particuliere synode van Overijssel.
 Idem van de particuliere synode van Zeeland.
 Idem van de particuliere synode van Utrecht.
 Idem van den kerkeraad te Lexmond.
 Idem van den kerkeraad te Langerak.
 Idem van prof. dr K. Schilder.
 Idem van br Parre te Maassluis.
 Idem van den kerkeraad te Brouwershaven.
 Brief van de particuliere synode van Friesland (Noordelijk gedeelte) met voorstel het promotierecht niet in behandeling te nemen.

C. THEOLOGISCHE FACULTEIT DER VRIJE UNIVERSITEIT.

Rapport van deputaten voor de oefening van het verband met de theologische faculteit der Vrije Universiteit.
 Schriftelijk ingekomen met financieel rapport van den quaestor.

D. ZENDING.

1. Rapport van deputaten voor de zending onder heidenen en Mohammedanen.
 Rapporteurs: ds D. Pol en ds H. A. Wiersinga.
2. Rapport van deputaten voor de zending onder de Joden.

E. EVANGELISATIE.

1. Rapport van deputaten voor de evangelisatie in België.
 Rapporteur: ds P. van Dijk.
2. Rapport van deputaten voor evangelisatie onder studeerenden.

F. OVERHEID.

1. Mondeling rapport en toelichting van deputaten voor de Hooge Overheid.
2. Verzoek van de classis Barendrecht stappen te doen ten einde gewijzigd te krijgen de verordening van den Rijkscommissaris No. 1/1943 art. 32, 33, 44.
3. Idem, van den kerkeraad van Westmaas.

G. KERKREGEERING.

1. Wettigheid synode Sneek-Utrecht.
 - a. Uitspraak van de classis Amsterdam.
 - b. Adhaesie-betuigingen met de uitspraak van de classis Amsterdam van de kerkeraden van Veenendaal, Vreeswijk en Vroomshoop.
 - c. Uitspraak van de kerk van Amsterdam-Zuid. (Vraag niet te continueren dan met approbatie der particuliere synodes).
 - d. Bezwaren tegen de handelingen der synode door J. Wielinga en twee anderen te Leek (Gr.).
 - e. Idem van den kerkeraad van Papendrecht.
 - f. Idem van J. J. van der Wiel te 's Gravenhage.
 - g. Idem van den kerkeraad van Amersfoort met 1 bijlage.
 Idem van zeven kerkeraadsliden te Amersfoort met bezwaar tegen de uitspraak van hun kerkeraad.
 - h. Idem van ds Joh. H. Rietberg met als bijlagen 8 nos „De Wachter”.

- i.* Idem van den kerkeraad te Zevenbergen.
 - j.* Idem van S. Wiersma te Bennebroek.
 - k.* Idem van den kerkeraad te Wilnis.
 - l.* Idem van L. en C. Krol te Oude-Bildtziel.
 - m.* Idem van den kerkeraad te Bergschenhoek.
 - n.* Idem van den kerkeraad te Wezep. Met aanhangsel.
 - o.* Idem van R. Rintjema en 24 anderen te Rotterdam.
 - p.* Idem van P. M. J. Mekkes te 's Gravenhage.
 - q.* Idem van de classis Warffum.
 - r.* Idem van de particuliere synode van Groningen.
 - s.* Idem van H. Buitenbos te Enschedé.
 - t.* Schrijven van de classis Zwolle over de generale synode van Sneek-Utrecht.
 - u.* Uitspraak van de particuliere synode van Drenthe.
 - v.* Twee voorstellen van den kerkeraad van H. I. Ambacht.
 - w.* Afschrift van een schrijven van 24 broeders uit St. Michielsgestel aan den kerkeraad van Kampen.
 - x.* Schrijven van den kerkeraad van Hattem.
 - y.* Idem van br Parre te Maassluis.
 - z.* Idem van den kerkeraad te Kampen.
 - aa.* Motie van de classis Gorinchem.
 - bb.* Schrijven van den kerkeraad te Schiebroek.
 - cc.* Idem van den kerkeraad te Pieterburen.
 - dd.* Idem van den kerkeraad te Dieren.
 - ee.* Idem van br De Vries te Nijkerk.
 - ff.* Idem van br Kouwenhoven te Voorburg.
 - gg.* Idem van den kerkeraad te Houwerzijl.
 - hh.* Idem van br Tieleman te Schiebroek.
 - ii.* Idem van den kerkeraad te Meliskerke.
2. Schrijven van de particuliere synode van Noord-Holland. Aanvulling Kerkenorde.
3. Bevoegdheid meerdere vergaderingen.
- a.* Rapport van deputaten inzake het tuchtrecht der meerdere vergaderingen.
 - b.* Schrijven van de classis Haarlem.
 - c.* Idem van de particuliere synode van Overijssel.
 - d.* Idem van de particuliere synode van Groningen. (Verzoek geen beslissing te nemen.)
 - e.* Idem van den kerkeraad te Enschedé.
4. Rapport van deputaten voor den geestelijken arbeid in het IJsselmeergebied.
Rapporteur: ds D. Hoek.
5. Schrijven van de particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte) inzake het groot aantal proponeerende candidaten in de theologie.
6. Idem van de classis Haarlem inzake de rechtspositie van den hulpprediker.
7. Idem van den kerkeraad te Rotterdam met verzoek om een duidelijke uitspraak inzake de artt. XXXI en L K.O.
Idem van de particuliere synode van Overijssel.
8. Rapport van deputaten voor den geestelijken arbeid onder schippers.
9. Rapport van deputaten voor de bevordering der eenheid onder de gereformeerde belijders.
10. Rapport van deputaten voor het examen naar art. IV der Zendingsorde.
11. Rapport van deputaten voor de Zendingsorde.
12. Rapport van deputaten voor de handelsmarine.
13. Rapport van deputaten voor de geestelijke bearbeiding van de verstrooide gereformeerden in Nederlandsch-Indië.
14. Rapport van deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken.
15. Rapport van deputaten voor de verzorging van de geestelijke belangen onzer militairen.
16. Schriftelijk rapport van deputaten voor de geestelijke verzorging van de verstrooide gereformeerden in Frankrijk.

17. Rapport van deputaten voor de voorbereiding eener kerkelijke statistiek.
18. Rapport van deputaten voor steunverleening aan Hongaarsche studenten.
(Met finantieel rapport.)
Rapporteur: ds H. A. Munnik.
19. Rapport van „deputaten generale synode, September 1942, art. 24”.
20. *a.* Rapport van deputaten voor evacuatie-moeilijkheden.
b. Bezwaarschrift brs Hartman en Mulder te 's Gravenhage-West.
21. Rapport van deputaten aan wie predikanten en gemeenteleden hun opmerkingen inzake de nieuwe vertaling van het N. T. kunnen bekend maken.
22. Rapport van deputaten voor de grensregeling Siegerswoude—De Wilp.
23. Idem van deputaten voor het bezwaarschrift-Walhout te Grijskerke.
24. Idem van deputaten voor het bezwaarschrift van ds G. Menken te Genderen.
25. Bezwaarschriften:
 - a.* van C. Wit te Breezand tegen handelingen van den kerkeraad te Anna Paulowna.
 - b.* van D. de Rover te Breezand, met 8 bijlagen;
 - c.* van J. Bouwens te Breezand;
 - d.* van ds Joh. H. Rietberg te Maassluis tegen een eisch van de generale synode Sneek-Utrecht;
 - e.* van J. van der Kruk en 2 anderen te Monster tegen de prediking van ds V. te Monster;
 - f.* van Th. Pakvis te Monster;
 - g.* van J. L. A. B. Duijnsteet te Deventer tegen diaconie gereformeerde kerk Den Haag-West;
 - h.* van J. L. A. B. Duijnsteet te Deventer in verband met van de kansels voorgelezen getuigenissen;
 - i.* van E. Feenema—De Vries tegen den kerkeraad van Leeuwarden;
 - j.* van P. van Wageningen te Dokkum (art. 95 van de Acta generale synode 1896);
 - k.* van den kerkeraad van Kornhorn;
 - l.* van br Haverkamp te Beilen;
 - m.* van br Boessenkool te Vroomshoop;
 - n.* van br Leenshof te Beilen.
 - o.* van ds J. Kapteyn te Lochem;
 - p.* verzoek om revisie van br Goossens;
 - q.* bezwaarschrift van den kerkeraad te Scheveningen.
26. schrijven van de particuliere synode van Friesland (Noordelijk gedeelte) om grensregeling Bergum—Bergum-N.
27. Idem idem betreffende tucht over doopleden.
28. Idem idem betreffende den vorm van attestaties.
29. Rapport van deputaten zaak De Wit, Bilthoven.
30. Schrijven van den kerkeraad te Ouddorp inzake een censuurbesluit.

H. VERZORGING VAN EMERITI-PREDIKANTEN, PREDIKANTS-WEDUWEN EN WEEZEN.

1. Rapport van deputaten voor art. XIII K.O.
Rapporteurs: ds A. Schweitzer en ds H. Meijering.
2. Rapport van deputaten voor advies inzake mogelijke wijziging en/of aanvulling van de regeling tot uitvoering van art. XIII K.O.
3. Schrijven van de particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte) inzake verhooging van de pensioenen der Emeriti.
4. Idem van de particuliere synode van Overijssel inzake wijziging pensioenen art. XIII K.O.
5. Idem van den kerkeraad van Groningen.

I. HULPBEHOEVENDE KERKEN EN PERSONEN.

1. Rapport van deputaten voor art. XI K.O.

2. Rapport van deputaten voor hulpverlening aan de door oorlogsschade getroffen kerken en diaconieën.

Rapporteur: ds J. Attema, met financieel overzicht.

3. Voordrachten particuliere synoden deputaten art. XI K.O.

J. DIACONALE VERZORGING.

1. Rapport van deputaten inzake de roeping der kerk ten aanzien van de verzorging der armen.

2. Rapport van deputaten voor diaconale zaken, die verband houden met den bezettingstoestand.

K. LITURGIE.

1. Rapport van deputaten voor den bundel „Eenige gezangen” en de liturgie.

2. Schrijven van de classis Drachten inzake huwelijksafkondiging.

3. Idem van de classis Amsterdam inzake voorlezing van stukken, waarin de kerken rekenschap geven van hun gevoelens op principieele punten.

4. Idem van de kerk van Raamsdonk over de bediening van het Heilig Avondmaal.

5. Idem van de classis Barendrecht inzake een beknopt Avondmaalsformulier.

6. Idem van het bestuur der Stichting tot verbetering van het psalmgezing in de gereformeerde kerken in Nederland.

7. Idem van de particuliere synode van Overijssel inzake voorlezing van mededeelingen in den eeredienst.

8. Idem van de classis Warffum over schuldbelijdenis van doopleden en huwelijksbevestiging. Met rapport der classiscommissie.

9. Idem van de particuliere synode van Zeeland inzake een kort formulier van schuldbelijdenis en schuldvergeving.

10. Idem van ds Th. Delleman over het Avondmaal.

11. Idem van de particuliere synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte) en van de classis Drachten over gemeentelijke samenkomsten, waarin de psalmberijming van ds Hasper wordt gezongen.

12. Idem van de particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg inzake de Avondmaalsviering.

13. Bezwaarschrift van br Roorda tegen den inhoud der gezangen, die in 1933 aan den bestaanden bundel zijn toegevoegd.

14. Schrijven van P. Loeve Jr te Rotterdam-Oost.

15. Idem van br P. van der Linden te Rotterdam-Zuid.

L. RADIO-KERKDIENSTUITZENDING.

1. Rapport van deputaten voor radio-kerkdienst.

Rapporteur: ds J. A. Tazelaar.

2. Rapport van deputaten voor radio-kerkdienstuitzending in Nederlandsch-Indië.

M. RAPPORTEN.

1. Van deputaten voor advies inzake de zekerstelling van de bezittingen der gezamenlijke kerken.

2. Van archivaris en adviseur voor de kerkelijke archieven.

3. Van de archief-bewarende kerk van 's Gravenhage-West.

4. Van deputaten voor het toezicht op het synodaal archief.

5. Van de classis 's Gravenhage inzake het uitschrijven van bededagen.

6. Van deputaten voor het in ontvangst nemen van collecten en giften voor Canada.

7. Van deputaten voor advies inzake de financieele contrôle.

8. Van de kerk van 's Gravenhage-West voor de verzorging van de geestelijke belangen der gereformeerden op Curaçao.

9. Van de leden van het moderamen der generale synode van Sneek-Utrecht 1939/43.
10. Rapport van deputaten ter geestelijke verzorging van tewerkgestelden in Duitschland. Met verzoek om spoedige behandeling.
11. Rapport van den kerkeraad van Leiden over zending onder studeerende Oosterlingen.
12. Idem van den kerkeraad van Rotterdam-Zuid over zending onder de Chineezzen.
13. Van deputaten voor de Evangelisatie in Noord-Brabant en Limburg.
14. Van deputaten kerkelijke examina.
15. Van de commissie in de zaak prof. Schilder.
16. Van het comité „Overvloed van werk en werkkrachten”.

N. VARIA.

1. Verzoek van „De Standaard” om de openbare zittingen te doen verslaan door den heer J. J. F. van den Bergh, en door den heer J. Haan.
2. Verzoek van de particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte) om een bede-dag uit te schrijven in samenwerking met alle in ons land bestaande kerkformaties.
3. Voordracht art. XI van de particuliere synode van Drenthe.
4. Revisie-verzoek van G. C. Homan te Drachten.
- 4a. Idem van br Dorestra e. a. te Drachten.
- 4b. Idem van ds Staal.
5. Schrijven van A. Vroegop te Schiedam met voorstel tot radicale oplossing van het candidaten-probleem.
6. Idem van den kerkeraad te Nieuw-Vennep.
7. Idem van de particuliere synode van Zeeland inzake een schriftelijk antwoord op het in 1936 door de Christelijke Gereformeerde kerk aanvaarde rapport inzake de verschilpunten.
8. Idem van de kerk van Lisse, gesteund door de classis Leiden en door de particuliere synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte), behelzende verzoek tot samenspreking met de synode der Christelijke Gereformeerde kerk.
- 8a. Idem van de particuliere synode van Zeeland omtrent eenheid met de Christelijke Gereformeerde kerk.
9. Idem van de particuliere synode van Groningen inzake mededeelingen van rapporten art. XI en XIII aan kerkeraden, enz.
10. Schrijven van de particuliere synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte) inzake een getuigenis met andere kerken tot het Nederlandsche volk.
11. Idem van de classis Leiden en van de particuliere synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte) met verzoek om een duidelijke uitspraak inzake de positie der geëvacueerden. (Met toelichting.)
12. Idem van de classis Hilversum inzake het verlengen van preekconsent aan candidaten in de theologie.
13. Idem van den kerkeraad te Assen.
14. Verzoek deputaten Noord-Brabant en Limburg om een collecte.
15. Schrijven van de classis Dokkum inzake den Nederlandschen Arbeidsdienst.
16. Idem van prof. Greijdanus.
17. Idem van den kerkeraad te Kampen.
18. Idem van de classis Zwolle inzake den Nederlandschen Arbeidsdienst.
19. Idem van den kerkeraad te Nijmegen inzake een algemeene gedragslijn.
- 19a. Idem van den kerkeraad te Badhoevedorp inzake een algemeene gedragslijn.
20. Idem van br B. Roorda.
21. Idem van den kerkeraad te Schiebroek over de zaak-Goossens.
22. Idem van het comité „Licht uit het Oosten”.
23. Idem van den kerkeraad te Zevenhuizen.
24. Idem van candidaat R. Kooistra over den Nederlandschen Arbeidsdienst.
25. Idem van den kerkeraad te Kollum (huwelijksbevestiging).
26. Idem van den kerkeraad te Maassluis (N.A.F.)
27. Idem van ds IJ. Nauta te Ternaard.

ARTIKEL 18.

Overeenkomstig het voorstel van het moderamen, de hoogleraren in het kerkrecht en de zes aangewezen voorzitters der commissies, wordt besloten de *werkzaamheden dezer commissies* als volgt te verdeelen: Werkzaamheden
der commissies.

Voor commissie I, samengesteld uit de dienaren des Woords dr Polman, ds Gerritsma, dr De Groot en ds Veltman; de ouderlingen Hommes, Meima, Verwoerd en Zuidema met de praeadviseerende leden prof. Grosheide en prof. J. Ridderbos, wat in het agendum vermeld staat onder letter A; G 14 en 21; N 7 en 8.

Voor commissie II, samengesteld uit de dienaren des Woords ds Duur-sema, ds Van Dijk, ds Van der Zanden; de ouderlingen Van der Blom, De Jong, Middelveld en Wytzes met den praeadviseur prof. Aalders wat in het agendum vermeld staat onder letter G 1, 2, 3, 7, 25*d*; M 15; N 16.

Voor commissie III, samengesteld uit de dienaren des Woords ds De Vries, ds Van Eyk, ds Van Halsema en dr Harrenstein; de ouderlingen Beukenkamp, Knook, Manni en Nauta met den praeadviseur prof. Dijk wat in het agendum vermeld staat onder letter B, C, F, G 5, 6, 18, 25*h*; M 5; N 12, 15, 18, 19.

Voor commissie IV, samengesteld uit de dienaren des Woords ds Meynen, ds Van den Brink, ds Scheele en ds Wiersinga; de ouderlingen Jaarsma, Meijerink, Netelenbos en Salomons met de praeadviseerende leden prof. Bavinck en prof. Hepp wat in het agendum vermeld staat onder letter D, E, K, L, G 4, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 19, M 8, 10, 11, 12, 13 en N 14 en 22.

Voor commissie V, samengesteld uit de dienaren des Woords ds De Jong, ds Broek Roelofs en ds Le Cointre; de ouderlingen Borkent, Hekkert, Hesses, Koning en Wielenga met de praeadviseurs prof. Nauta en prof. H. N. Ridderbos wat in het agendum vermeld staat onder letter G 25*e*, 25*f*, 25*g*, 26, 30, H, I, J en N 9 en 23.

Voor commissie VI, samengesteld uit de dienaren des Woords ds Douma, ds Bos en ds Lammertsma; de ouderlingen Hoekstra, Rooseboom, Siemons, Tange met de praeadviseurs prof. Den Hartogh en prof. Waterink wat in het agendum vermeld staat onder letter G 20, 23, 24, 25*a*, 26*b*, 25*c*, 25*i*, 25*j*, 25*k*, 25*l*, 25*m*, 25*o*, 27, 28 en 29, M 1—4; N 4, 6, 11, 13 en 20.

Voor het moderamen wat in het agendum vermeld staat onder letter M 5—7 en N 2, 3, 10 en 17.

ARTIKEL 19.

Dr Hoek rapporteert namens het moderamen van de vorige synode [zie bijlage I]. Rapport
moderamen der
vorige synode.

De synode besluit het antwoord van ds Rietberg in handen te stellen van commissie II; het synodaal bureau onder de tegenwoordige omstandigheden niet te continueeren; de scribae na elke zittingsperiode op kosten der synode zooveel mogelijk van hun gemeentelijken arbeid in overleg met hun kerkeraad vrij te stellen gedurende een tijd van minimaal even zoovele weken en maximaal tweemaal zoovele weken als de synode vergaderde.

Tevens besluit de synode, dat de nieuwe quaestor, ds Milo, zich in verbinding stelle met den accountant om samen een regeling te ontwerpen voor de administratie en boekhouding, daarbij winst doende met hetgeen

de vorige quaestor als vrucht van een vierjarige ervaring heeft opgemerkt en aan den accountant heeft gemeld.

ARTIKEL 20.

Brief kerkeraad van Kampen. Dr Kraan leest een brief voor van den kerkeraad van Kampen inzake het *uitnoodigen der synodale commissie* (cf. Acta synode van Sneek/Utrecht, art. 938). Dit schrijven wordt voor kennisgeving aangenomen.

ARTIKEL 21.

Antwoord prof. Greijdanus. Dr Hoek leest voor het antwoord van prof. Greijdanus op het laatste hem namens de vorige synode toegezonden schrijven.
Dit antwoord wordt ter fine van advies in handen gesteld van commissie II.

ARTIKEL 22.

Rapport deputaten inzake nieuwe vertaling. Dr Hoek rapporteert namens deputaten inzake de *nieuwe vertaling van het Nieuwe Testament*, G 21 [bijlage II].
Dit rapport wordt met dank aanvaard.

ARTIKEL 23.

Rapport deputaten diaconale zaken. Eveneens leest dr Hoek het rapport der deputaten voor *diaconale zaken*, [bijlage III].
Ook dit rapport wordt met dank aangenomen. Het finantieele rapport van dit deputaatschap zal namens de synode worden gecontroleerd.

ARTIKEL 24.

Rapport deputaten voor correspondentie met de buitenlandsche kerken. Prof. Aalders brengt het rapport uit van de deputaten voor de *correspondentie met buitenlandsche kerken*, G 14 [bijlage IV].
Dit rapport wordt met dank goedgekeurd.

ARTIKEL 25.

Collecten en giften voor Canada. Prof. Aalders, belast met het in ontvangst nemen van *collecten en giften voor Canada*, rapporteert over zijn werkzaamheden, M 6 [bijlage V].
Daar geen gelden naar Canada kunnen overgemaakt worden, besluit de Synode, dat hetgeen door prof. Aalders ontvangen werd, voorloopig onder zijn berusting blijft.

ARTIKEL 26.

Archief. Door prof. Dijk wordt namens deputaten voor het *toezicht op het archief* gerapporteerd, dat zij dit, voorzoover de stukken aanwezig waren, in goede orde hebben bevonden, M. 4.
Dit rapport wordt met dank aanvaard, [bijlage VI].

ARTIKEL 27.

Prof. Dijk deelt namens de deputaten voor de *bestudeering van de statistiek* mede, dat zij door allerlei omstandigheden geen arbeid hebben kunnen verrichten en dus geen rapport aan de synode kunnen aanbieden, G 17. Statistiek.

De synode besluit voor deze zaak opnieuw deputaten aan te wijzen.

ARTIKEL 28.

Prof. J. Ridderbos brengt rapport uit namens de deputaten voor *bezoek aan bezwaarde kerken en personen*. Bezoek aan bezwaarde kerken en personen.

Dit rapport wordt in handen gesteld van commissie II.

ARTIKEL 29.

De praeses deelt mede, dat van prof. Greijdanus twee exemplaren van het weekblad „De Wachter” zijn ingekomen met enkele opmerkingen op het door hem ontvangen antwoord der synode. De Wachter

Deze stukken zullen in het synodaal archief worden gedeponneerd.

ARTIKEL 30.

De synode gaat in comité-generaal, nadat besloten is den Woensdag te bestemmen voor commissie-vergaderingen. Comité-generaal.

Zitting van Donderdag 24 Juni 1943.

ARTIKEL 31.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 75 : 4 en gaat voor in gebed. Opening.

ARTIKEL 32.

Het appèl-nominaal wordt gehouden. Alle primi-afgevaardigden zijn aanwezig. Van de praeadviseerende leden zijn afwezig de hoogleeraren Bavinck, Van Gelderen, Hepp, J. Ridderbos, Schilder en Waterink. Appèl-nominaal.

ARTIKEL 33.

Dr Hoek leest het rapport van de classis 's Gravenhage over de door haar uitgeschreven *bidstonden*, M 5. Rapport bidstonden.

Dit rapport wordt voor kennisgeving aangenomen [bijlage VII].

ARTIKEL 34.

Namens commissie III rapporteert ouderling Salomons over het verslag van de deputaten voor den *geestelijken arbeid onder de schippers*, G 8 [bijlage VIII]. Geestelijke arbeid onder schippers.

De synode aanvaardt de door deputaten gedane voorstellen:

1° dat de generale synode goedkeure de handelingen der deputaten voor den geestelijken arbeid onder de schippers;

2° dat zij voor dezen arbeid benoeme drie deputaten met minstens twee secundi, aan wie wordt opgedragen:

a. de pogingen voort te zetten ter bevordering van de beroeping door de gereformeerde kerk van Amsterdam en door die van Groningen en eventueel ook door een andere kerk buiten de provincie Zuid-Holland van een dienaar des Woords voor den geestelijken arbeid onder schippers volgens de beginselen en richtlijnen van de „Regeling van samenwerking voor den geestelijken arbeid onder schippers, die tijdelijk vertoeven in de havens van Rotterdam en/of elders in de provincie Zuid-Holland”;

b. de kerken, die hiervoor nog in aanmerking komen, te stimuleeren tot meerderen geestelijken arbeid onder de schippers, inzonderheid door het vormen van afzonderlijke plaatselijke commissies;

c. de aan vaarwater gelegen kerken op te wekken aan hun schippers-leden ieder kalenderjaar een lidmaatschapsbewijs te verstrekken, zooals door de synode van Sneek is goedgekeurd en telken jare ambtelijk bezoek te doen brengen óók aan schippers in hun gezinnen, die tijdelijk binnen haar ressort vertoeven, zulks bij voorkeur in Januari, of anders zoo spoedig mogelijk daarna; van dit ambtelijk bezoek aanteekening te doen op het lidmaatschapsbewijs en rapport te zenden aan de kerk, waartoe de schippers behooren;

d. jaarlijks de vaststelling en verzending van den rooster van het catechetisch onderwijs aan schipperskinderen te verzorgen in dier voege, dat de maanden Juni, Juli en Augustus als vacantie-maanden gelden en de betrokken kerken krachtig op te wekken, alles aan te wenden wat den goeden voortgang van dit onderwijs kan verzekeren en bevorderen;

e. den voortgang te bevorderen van dezen arbeid door contact te leggen en te bewaren tusschen de verschillende werkers in den geestelijken arbeid onder de schippers.

ARTIKEL 35.

Instemming
belijdenisschriften.

Prof. Greijdanus, ds Van den Brink en ouderling Hekkert, die voor het eerst ter synode aanwezig zijn, worden door den praeses verwelkomd en betuigen door op te staan instemming met de belijdenisschriften van de gereformeerde kerken in Nederland.

Prof. Greijdanus wordt als lid toegevoegd aan commissie II.

ARTIKEL 36.

Samenspreking
met
Chr. Geref. kerk.

Prof. Grosheide brengt rapport uit namens commissie I over het schrijven van den kerkeraad van Lisse, doorgezonden door de classis Leiden en door de particuliere synode van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte), N 8, over *samenspreking met de synode van de Christelijke Gereformeerde kerk*.

Het rapport met de conclusies wordt teruggewezen naar commissie I en zal later behandeld worden bij het rapport van de deputaten voor de bevordering van de eenheid onder gereformeerde belijders (in comité-zitting is besloten bedoeld schrijven in handen te stellen van deze deputaten).

ARTIKEL 37.

Namens commissie III rapporteert dr Harrenstein over het verslag van de deputaten voor *steunverleening aan de Hongaarsche studenten*, G 18 [bijlage IX].

Hongaarsche
studenten.

De volgende conclusies worden aangenomen:

1. Aan de deputaten onder dankzegging voor het door hen gevoerde beheer decharge te verleen, inzonderheid aan den penningmeester, gezien het rapport, uitgebracht door den accountant J. Kropf.
2. Met piëteit en dankbare waardeering te gedenken aan de belangrijke diensten, bewezen door den overleden deputaat prof. dr A. G. Honig.
3. Opnieuw voor dezen arbeid 5 deputaten te benoemen.
4. Vooreerst van de kerken geen steun te vragen voor dezen arbeid, gezien het belangrijke saldo, dat bestond op 30 April 1943.
5. De deputaten te machtigen, zoodra de finantieele omstandigheden hen daartoe nopen, weer van de kerken een halve collecte of een bijdrage te vragen.
6. Bij deputaten er ernstig op aan te dringen, voor dezen arbeid een eigen gironummer bij den girodienst aan te vragen, ten name van: Penningmeester van deputaten van de gereformeerde kerken voor steunverleening aan Hongaarsche studenten.

ARTIKEL 38.

Dr Harrenstein rapporteert namens commissie III over het verslag van het comité „*Overvloed van werk en werkkrachten in de Gereformeerde Kerken*”, M 16 [bijlage X].

„Overvloed van
werk en
werkkrachten”.

De synode aanvaardt de conclusies der commissie, luidende:

1. Aan het comité „Overvloed van werk en werkkrachten in de Gereformeerde Kerken” den hartelijken dank der synode te betuigen voor het veelomvattende werk door dit comité verricht in het belang der kerken en der candidaten in de theologie.
2. Een warme aanbeveling tot alle kerken te doen uitgaan om het comité blijvend krachtig te steunen.
3. Aan het verzoek van het comité te voldoen en zijn boeken te doen controleeren door de daarvoor door de generale synode van Sneek 1939 benoemde commissie.

ARTIKEL 39.

Ds Scheele brengt rapport uit namens commissie IV over het verslag van de deputaten voor de *geestelijke verzorging van de verstrooide gereformeerden in Frankrijk*, G 16 [bijlage XI].

Geestelijke verzor-
ging verstrooide
Gereformeerden
in Frankrijk.

De conclusies der commissie worden aangenomen:

- a. den deputaten dank te brengen voor hun arbeid;
- b. hun handelingen goed te keuren en hen te dechargeeren;
- c. opnieuw deputaten te benoemen met gelijke opdracht als die der vorige synode (Acta art. 264).

ARTIKEL 40.

Radio-kerkdienst
uitzending.

Ds Scheele brengt namens commissie IV eveneens rapport uit over het verslag van de deputaten voor *radio-kerkdienstuitzending*, L 1 [bijlage XII].

Ook de conclusies van dit rapport worden aangenomen, luidende:

1. den arbeid der deputaten goed te keuren en hen te dechargeeren van het finantieel beheer;
2. wederom 5 deputaten te benoemen en hun op te dragen:
 - a. diligent te zijn, opdat zoo mogelijk de uitzending van kerkdiensten kan worden hervat;
 - b. in dat geval de uitzending van diensten, welke daarvoor in aanmerking komen, te regelen;
 - c. de voorhanden middelen te beheeren en daaruit de onkosten, alsmede de eventueele bijdrage, zooals die gebruikelijk is, aan de kerk van Bloemendaal te voldoen en voorts deze bijdrage, indien dit in de toekomst hun noodzakelijk zou voorkomen, te verhoogen;
 - d. eene collecte of bijdrage van de kerken te vragen, indien dit bij de ontwikkeling der gebeurtenissen noodig blijken zou;
 - e. voorts al datgene te doen, wat de eere Gods, de komst van Zijn Koninkrijk en het belang der kerken te dezen opzichte kan bevorderen;
 - f. aan de volgende generale synode over de verrichte werkzaamheden en over het gehouden beheer rapport te doen.

ARTIKEL 41.

Rapporten
deputaatschappen.

De synode besluit, dat de rapporten van de verschillende deputaatschappen door de desbetreffende commissies zullen geëxcerpeerd en in hun verslagen zullen verwerkt worden. Ieder lid der synode behoudt het recht voorlezing van een rapport in zijn geheel te vragen.

ARTIKEL 42.

Evangelisatie-
arbeid in België.

Ouderling Jaarsma rapporteert namens commissie IV over het verslag van de deputaten voor den *evangelisatie-arbeid in België*, E 1 [bijlage XIII].

De volgende conclusies worden aangenomen:

- a. onder dankbetuiging voor den arbeid door de deputaten verricht, hunne handelingen goed te keuren;
- b. opnieuw deputaten te benoemen en hun dezelfde opdracht te verleenen;
- c. ook nu één collecte per jaar uit te schrijven voor de evangelisatie in België.

ARTIKEL 43.

Grensregeling.

Prof. Nauta rapporteert namens commissie V over het schrijven van de particuliere synode van Friesland (Noordelijk gedeelte), G 26, betreffende de *grensregeling Bergum-Bergum N.*

De synode besluit de tot stand gekomen grenswijziging goed te keuren [bijlage XIV].

ARTIKEL 44.

Prof. Nauta brengt namens de hoogleeraren van de Theologische Hoo-
geschool en de theologische faculteit der Vrije Universiteit rapport uit
van hun werkzaamheden naar art. 29 der Acta van de generale synode
van Leeuwarden (1920) [Bijlage XV].

Examen naar
art. 29,
acta Leeuwarden.

ARTIKEL 45.

Ouderling Rozeboom rapporteert namens commissie VI over het be-
zwaarschrift van zuster E. Feenema—De Vries, G 25i, inzake het niet
ontvangen van een attest.

Bezwaarschrift
E. Feenema-
de Vries.

Op voorstel der commissie spreekt de synode uit:

a. dat zuster E. Feenema—De Vries, wanneer zij zich verongelijkt
acht door het besluit van den kerkeraad, zich tot de classis kan wenden,
na hiervan kennis gegeven te hebben aan haar kerkeraad;

b. dat haar zaak door de generale synode niet in behandeling kan
worden genomen, omdat zij op de mindere vergaderingen nog niet is af-
gehandeld;

c. van dit besluit bericht te zenden aan zuster E. Feenema—De Vries
en aan de kerkeraden te Leeuwarden en Zwartsluis.

ARTIKEL 46.

De praeses leest den brief voor van ds J. Douma te Arnhem, waarin
hij namens het „Comité tot herdenking van de Afscheiding van 1834” voor
het archief onzer kerken aanbiedt het pas verschenen derde deel der
„Archiefstukken betreffende de Afscheiding van 1834”.

Acte-stukken
afscheiding.

Aan het comité zal de dank der synode worden betuigd. Het boekwerk
zal in het archief worden gedeponeerd.

ARTIKEL 47.

De synode gaat in comité-generaal.

Comité-generaal.

Zitting van Vrijdag 25 Juni 1943.

ARTIKEL 48.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 119 : 3 en gaat voor in
gebed.

Opening.

ARTIKEL 49.

Het appèl-nominaal wordt gehouden. Afwezig zijn de hoogleeraren Van
Gelderens, Greijdanus, Den Hartogh, Kuyper, J. Ridderbos, Schilder en
Waterink. Verder de leden ds Van den Brink, dr Polman en ouderling
Hekkert.

Appèl-nominaal.

ARTIKEL 50.

Acta. De scriba, dr Hoek, leest de acta, voorzoover deze gereed zijn.
Na een kleine wijziging worden zij goedgekeurd.

ARTIKEL 51.

Datum voor De synode besluit, dat stukken, die na Maandagavond 28 Juni binnen-
ingekomen komen, niet meer in behandeling zullen worden genomen.
stukken.

ARTIKEL 52.

Rapport deputaten Ds Meynen rapporteert namens commissie IV over het rapport van
gezangen en deputaten voor den bundel „Eenige Gezangen” en de liturgie, K 1 [bij-
liturgie. lage XVI], nadat dit door hem is voorgelezen.

De voorstellen der commissie:

- a. de deputaten voor hun bemoeiingen dank te zeggen;
- b. wederom zes deputaten te benoemen met dezelfde opdracht als de
generale synode van 1939 gaf met weglating van wat aldaar onder 2c
vermeld staat,
worden door de synode aangenomen [zie verder art. 93].

ARTIKEL 53.

Mededeelingen in Ds Meynen brengt eveneens rapport uit namens commissie IV over
den eeredienst. missiven van de particuliere synode van Overijssel K 7 en van de classis
Amsterdam K 3 inzake voorlezing van mededeelingen in den eeredienst.

Het voorstel wordt aanvaard, om aan de particuliere synode van Over-
ijssel en de classis Amsterdam te schrijven, dat de synode van het groote
belang van het medeleven der gemeente in beslissingen en uitspraken van
principeelen aard overtuigd is en, zooveel zulks mogelijk is, door voor-
lezing in de samenkomst der gemeente dit medeleven zal trachten te be-
vorderen.

ARTIKEL 54.

Verbetering van Namens commissie IV rapporteert ds Meynen over het verslag van het
het psalmgezang. bestuur der *Stichting tot verbetering van het psalmgezang in de gerefor-
meerde kerken in Nederland*, K 6 [Bijlage XVII].

De synode besluit op voorstel der commissie:

- a. haar waardeering uit te spreken over het schoone werk der stich-
ting;
- b. te besluiten overeenkomstig de punten 1, 2, 3 en 6 van het aan de
synode gerichte verzoek.

Deze punten luiden als volgt:

1. den tot dusver verrichten arbeid der Stichting en hare plannen voor
de toekomst aan te bevelen en te steunen;
2. er bij de kerken op aan te dringen, dat zij ernstig kennis nemen
van dien arbeid, inzonderheid ook door het houden van de telkens uit te
schrijven oefenavonden, opdat niet de eene gemeente bij de andere achter-
kome en er zoo een al te groote ongelijkheid ontsta in den zingtrant der
verschillende kerken;

3. aan de kerkeraden, met name aan de dienaren des Woords, aan te bevelen, alle opmerkingen, die tot verbetering van de aangeboden revisie zouden kunnen strekken, onverschillig of zij de exegese, het litteraire of het muzikale betreffen, kort en duidelijk geformuleerd te willen toezenden aan het secretariaat der Stichting;

4. de reformatie van den eeredienst ten aanzien van het „gezongen gebed” der gemeente zoodanig voor te bereiden, dat er geen verzet komt, maar veeleer lust om weder tot het echte reformatorische „psalmzingen” te geraken.

ARTIKEL 55.

Ds Meynen rapporteert namens commissie IV over het schrijven van de particuliere synode van Zeeland inzake een *kort formulier van schuldbelijdenis en schuldvergeving*, K 9. Kort formulier schuldbelijdenis.

De synode besluit aan de particuliere synode van Zeeland te melden, dat zij, waar in dit schrijven alle argumentatie ontbreekt, zich van het beantwoorden van vragen als deze meent te moeten onthouden.

ARTIKEL 56.

Namens commissie IV stelt ds Meynen inzake het schrijven van de particuliere synode van Friesland (Zuidelijk gedeelte) en van de classis Drachten over *samenkomsten van leden der gemeente, waarin de psalmberijming van ds Hasper wordt gezongen*, K 11, voor te antwoorden, dat de synode zich, wijl het hier niet den eeredienst geldt, van inmenging in deze gelegenheid wenscht te onthouden. Psalmberijming ds Hasper.

Dit voorstel wordt aangenomen.

ARTIKEL 57.

Ds Meynen rapporteert namens commissie IV over het *bezwaarschrift van br D. Roorda* te Rozenburg, K 13 en stelt voor hem te antwoorden, dat de synode zijn schrijven moet afwijzen, wijl hij voor zijn bezwaren geen nadere aanwijzing en omschrijving geeft. D. Roorda.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 58.

Ds Scheele rapporteert namens commissie IV over het verzoek van de deputaten voor de Evangelisatie in Noord-Brabant en Limburg, dat de synode een *jaarlijksche collecte* voor dezen arbeid uitschrijve, M 13. Evangelisatie N. Brabant en Limburg.

De synode besluit op voorstel der commissie aan dit verzoek te voldoen.

ARTIKEL 59.

Ouderling Salomons rapporteert namens commissie IV over het verslag van *deputaten voor de handelsmarine*, G 12 [bijlage XVIII]. Handelsmarine.

De conclusies der commissie om

1. deputaten voornoemd dank te zeggen voor het uitgebrachte verslag en voor de verrichte werkzaamheden;

2. opnieuw deputaten te benoemen met inachtneming van de voorstellen IV en V (zie bl. 11 van hun rapport);
3. de aldaar vermelde voorstellen I, II en III te aanvaarden worden door de synode aangenomen.

ARTIKEL 60.

Archiefkluis. De praeses leest het rapport van de kerk van 's Gravenhage-West over den *toestand van de archiefkluis*, M 3 [bijlage XIX].
Het gerapporteerde wordt met blijdschap vernomen.

ARTIKEL 61.

„Licht in 't Oosten”. Ouderling Meyerink rapporteert namens commissie IV over het schrijven van het „*Nederlandsch Comité Licht in 't Oosten*”, N 22.
Na eenige bespreking wordt dit rapport naar de commissie teruggevoerd.

ARTIKEL 62.

Evangelisatie onder studeerenden. Ouderling Netelenbos leest het rapport der deputaten voor *evangelisatie onder studeerenden*, E 2 [bijlage XX] en stelt namens commissie IV voor de conclusies daarvan te aanvaarden.
Nadat de synode uitgesproken heeft, dat voor dezen arbeid geen hulp-prediker, maar een predikant zal worden aangewezen, wordt het rapport der commissie naar haar teruggezonden (zie art. 194).

ARTIKEL 63.

Avondmaalsvieringen op dezelfde Zondagen. Ds Wiersinga rapporteert namens commissie IV over het schrijven van de particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg inzake de *avondmaalsviering in alle kerken op dezelfde Zondagen*, K 12.
In overeenstemming met dit rapport spreekt de synode uit, dat, aangezien de data van de viering van het heilig avondmaal in de verschillende kerken zeer nauw samenhangen met allerlei bijzondere omstandigheden dier kerken, het niet wel doenlijk is het avondmaal in heel het land op dezelfde Zondagen te doen plaats vinden.

ARTIKEL 64.

Rapport deputaten Zendingsorde. Namens commissie IV, in wier handen is gesteld het rapport van de *deputaten voor de Zendingsorde*, G 11 [bijlage XXI] stelt ds Wiersinga voor:

- a. deputaten dank te zeggen voor hun arbeid in dezen;
- b. instemming te betuigen met de meening van deputaten, dat het voorbarig zou zijn thans, nu alle communicatie met Indië verbroken is, aan de hun gegeven opdracht uitvoering te geven;
- c. opnieuw 5 deputaten te benoemen met dezelfde opdracht als in art. 160 Acta generale synode 1939 is aangegeven.

De synode neemt deze voorstellen aan.

ARTIKEL 65.

Ds Gerritsma brengt namens commissie I rapport uit over het schrijven van br Reef, ouderling te Enter, inzake *de huidige prediking in het algemeen*, A 9. Schrijven br Reef.

De commissie stelt voor aan dezen broeder te antwoorden:
dat de synode met belangstelling van zijn schrijven heeft kennis genomen en

dat hetgeen hij schrijft geheel overeenkomt met hetgeen de synode van Amsterdam 1936 (zie Acta art. 245) heeft besloten,

waarom de synode het niet noodig acht thans opnieuw een getuigenis aan de kerken te doen toekomen.

Ds van Dijk doet daartegenover het volgende voorstel:

De synode besluit aan br Reef te berichten, dat zij op zijn schrijven niet kan ingaan, wijl de daarin vervatte klachten te algemeen zijn en daarin geen poging wordt gedaan om met het noemen van controleerbare feiten de gegrondheid dier klachten aan te toonen.

Prof. Grosheide dient op dit voorstel het volgende door enkele leden overgenomen amendement in:

zij verwijst dezen broeder voorts naar het besluit van de generale synode van Amsterdam 1936, Acta art. 245.

Het voorstel-Van Dijk wordt met het amendement door de synode aangenomen. Daarmede is het voorstel der commissie verworpen.

ARTIKEL 66.

Ds van Halsema rapporteert namens commissie III over het voorstel der particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte) betreffende het *groot aantal proponeerende candidaten in de theologie*, G 5. Beperking aantal
proponenten.

De synode neemt het volgende voorstel der commissie aan, luidende:
dat de generale synode uitspreke

1° dat zij geen maatregelen kan nemen, waardoor de toelating tot het praeparatoir examen voorloopig zou worden beperkt en een numerus clausus voor de studenten in de theologie aan de Theologische Hoogeschool te Kampen ingevoerd;

2° dat wegneming van de wanverhouding tusschen het aantal candidaten, die staan naar den dienst des Woords en der Sacramenten, en het aantal predikantsvacatures ook verder in den weg der vestiging van meer predikantsplaatsen moet worden nagestreefd;

en besluite:

hiervan kennis te geven aan de particuliere synode van Zuid-Holland (Zuidelijk gedeelte).

ARTIKEL 67.

Namens dezelfde commissie rapporteert ds Van Halsema over een voorstel van br A. Vroegop te Schiedam tot *radicale oplossing van het candidatenprobleem*, N. 5. Oplossing van het
candidaten-
probleem
(schrijven
br Vroegop).

De commissie stelt voor, dat de generale synode besluite aan dezen broeder te berichten, dat zij met waardeering heeft kennis genomen van zijn

schrijven, en onder zijn aandacht brenge, dat onze kerken ter wegneming van den candidaten nood reeds veelszins werkzaam waren en werkzaam zijn in den door hem gewenschten zin.

Dit voorstel wordt aangenomen.

ARTIKEL 68.

Verlenging
preekconsent.

Ds van Halsema brengt namens commissie III rapport uit over het schrijven van de classis Hilversum inzake het *verlengen van preekconsent* aan candidaten in de theologie, N 12.

Haar voorstel te besluiten

1° de bestaande regeling voor verlenging van preekconsent aan candidaten in de theologie niet te wijzigen, daar bij naleving dier regeling de ingebrachte bezwaren grootendeels zullen vervallen;

2° er bij de classes op aan te dringen bij aanvragen om verlenging van preekconsent zich te houden aan de uitspraak der generale synode van Groningen 1927, vermeld in art. 112b harer Acta, nader aangevuld door de bepaling der generale synode van Amsterdam 1936, Acta art. 269;

3° van dit besluit kennis te geven aan de classis Hilversum, wordt door de synode aangenomen.

ARTIKEL 69.

Rechtspositie
hulpprediker.

Ds van Halsema rapporteert namens commissie III over het schrijven van de classis Haarlem inzake de *rechtspositie van den hulpprediker*, G 6.

De commissie stelt aan de synode voor uit te spreken:

1° dat zij niet kan treden in de voorstellen der classis Haarlem, welke beoogen verbetering en nadere regeling der rechtspositie van den hulpprediker, wijl van een kerkelijke rechtspositie niet kan worden gesproken ten opzichte van hen, die tijdelijke, niet-ambtelijke hulpdiensten in de kerken verrichten;

2° dat de regeling der positie van een hulpprediker moet worden overgelaten aan de plaatselijke kerk, die zulk een hulpprediker voor een bepaalden tijd in dienst neemt; waarbij het advies gaat, dat tusschen den betrokken kerkeraad en den hulpprediker een behoorlijk arbeidscontract worde opgemaakt, waarin ook zooveel mogelijk met de belangen van den hulpprediker wordt rekening gehouden;

en besluite:

dit ter kennis te brengen van de classis Haarlem.

ARTIKEL 70.

Comité-generaal.

De synode gaat in comité-generaal.

Zitting van Dinsdag 29 Juni 1943.

ARTIKEL 71.

Opening.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 138 : 1 en gaat voor in gebed.

ARTIKEL 72.

Bij het appèl-nominaal blijken afwezig te zijn de hoogleeraren Van Gelderen, Greijdanus, Grosheide, Den Hartogh, Schilder en Waterink. Appèl-nominaal.

ARTIKEL 73.

Dr Hoek leest een gedeelte der Acta, dat wordt goedgekeurd.

Acta.

ARTIKEL 74.

De praeses verwelkomt ds D. Pol, die als praeses van de deputaten voor de Zending onder de heidenen en Mohammedanen de zitting bijwoont. Ds Pol verwelkomt.

ARTIKEL 75.

Prof. Bavinck rapporteert namens commissie IV over verschillende zaken uit het rapport der deputaten voor de Zending onder heidenen en Mohammedanen, D 1 [bijlage XXII]. Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Allereerst over het gedeelte bl. 3 (zie deze Acta, bl. 229): „In 1940 kwam tot deputaten het verzoek” enz.

De volgende voorstellen der commissie worden aangenomen:

1° de handelingen van generale deputaten t. a. v. de overname van den cursus tot opleiding van volks-onderwijzers op Soemba (den normaal-leergang te Pajéti) goed te keuren; Opleiding volksonderwijzers.

2° te verklaren, dat deze overname geacht wordt geschied te zijn met ingang van 1 Januari 1943;

3° de nieuw te benoemen deputaten te machtigen maatregelen te treffen voor de benoeming van een opvolger van den heer Mobach.

De punten 2—6 van het rapport worden voor kennisgeving aangenomen.

Wat betreft punt 7, de synode neemt het voorstel aan:

de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen om ook nu weer de kerk te Middelburg op daartoe strekkend gemotiveerd verzoek voor haar medischen dienst te steunen met een bedrag uit de generale kas tot een maximum van f 7000.— per jaar, indien de staat dezer kas dit toelaat. Subsidie voor medischen dienst.

Inzake punt 8 (cf. M 12) neemt de synode de volgende voorstellen aan:

1° hartelijke blijdschap uit te spreken over den goeden voortgang van het zendingswerk onder de Chineezzen hier te lande; Zending onder de Chineezzen.

2° de handelingen van generale deputaten t. a. v. dezen arbeid goed te keuren;

3° de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen dezen arbeid op daartoe strekkend gemotiveerd verzoek jaarlijks te steunen met een bedrag van ten hoogste f 1000.— uit de generale kas.

Inzake punt 9 (cf. M 11) idem:

de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen, om op daartoe strekkend gemotiveerd verzoek, de kerk te Leiden voor haar zendingsarbeid onder de studeerende inheemschen hier te lande te steunen met een jaarlijksche subsidie van ten hoogste f 4500.—, voorzover de staat der generale kas zulks toelaat. Zending onder studeerende inheemschen.

Inzake punt 11 idem:

- Zending van Soerabaja. 1° de handelingen van generale deputaten goed te keuren;
2° de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen, den zendingsarbeid van de kerk van Soerabaja te steunen met een jaarlijksche subsidie van ten hoogste f 3000.— voorzover de staat der generale kas zulks toelaat;
3° goed te keuren dat, zoolang het contact met Indië verbroken blijft, deze subsidie aan ds Van den Brink wordt uitgekeerd, wanneer het door hem verzamelde bedrag niet toereikend is voor zijn verlofstractement.
Inzake punt 17 idem:
goed te keuren dat de vroegere leerschool van de Keucheniusschool door generale deputaten werd overgedragen aan de kerk te Amsterdam.
- Leerschool Keucheniusschool. Inzake punt 18 idem:
1° ook nu weer aan de te benoemen deputaten voor de zending vrijheid te geven een toelage van f 75.— per maand te verleenen aan de kinderen van wijlen den heer J. Frouws;
- Liquidatie kweekschool Solo. 2° aan de te benoemen deputaten voor de zending op te dragen de liquidatie der oude kweekschool te Solo voort te zetten in overeenstemming met de desbetreffende overeenkomst van 1934 tusschen deputaten en het bestuur van de stichting.
Inzake punt 19 idem:
1° het contact met de stichting, die de kweekschool te Solo beheert, weer op te vatten, zoodra de verbinding met Nederlandsch Indië zal zijn hersteld;
2° de belangen van deze opleidingsinrichting zooveel mogelijk te behartigen.
Inzake punt 25 idem:
1° de handelingen van generale deputaten t. a. v. den arbeid te Wonosobo goed te keuren;
2° hartelijke blijdschap uit te spreken over het feit, dat thans een regeling kon worden getroffen tusschen generale deputaten en den kerkeraad van Heeg en de deputaten der Friesche zendingssynode;
3° bedoelde regeling goed te keuren;
4° de wenschelijkheid uit te spreken dat door te benoemen deputaten voor de zending alsnog verder overleg gepleegd worde met den kerkeraad van Heeg en de deputaten der Friesche zendingssynode om te komen tot een billijke verdeeling der pensioenslasten ten aanzien van de verschillende personen, die op het zendingsveld Wonosobo werkzaam zijn, afzonderlijk.
Inzake punt 28 idem:
1° de handelingen van generale deputaten met betrekking tot de overname van Madioen goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun bemoeiingen in deze zaak;
2° aan de te benoemen deputaten op te dragen verder uit te zien naar een oplossing, opdat deze overname van Madioen t. z. t. plaats kan vinden.
Inzake punt 32 idem:
1° haar waardeering te betuigen voor den gewichtigen arbeid, die door de vergadering van vertegenwoordigers der verschillende zendingen en der onderscheiden deputaatschappen voor de zending is verricht;
2° de wenschelijkheid uit te spreken dat ook in den vervolge, wanneer daartoe aanleiding bestaat, dergelijke vergaderingen gehouden worden;
- Madioen. 1° de handelingen van generale deputaten met betrekking tot de overname van Madioen goed te keuren en hun dank te zeggen voor hun bemoeiingen in deze zaak;
2° aan de te benoemen deputaten op te dragen verder uit te zien naar een oplossing, opdat deze overname van Madioen t. z. t. plaats kan vinden.
Inzake punt 32 idem:
1° haar waardeering te betuigen voor den gewichtigen arbeid, die door de vergadering van vertegenwoordigers der verschillende zendingen en der onderscheiden deputaatschappen voor de zending is verricht;
2° de wenschelijkheid uit te spreken dat ook in den vervolge, wanneer daartoe aanleiding bestaat, dergelijke vergaderingen gehouden worden;
- Vergadering vertegenwoordigers verschillende zendingen en der onderscheiden deputaatschappen voor de zending is verricht.
enz.

3° de noodzakelijke lasten, daaruit voortvloeiende, uit de generale kas te betalen.

Inzake punt 35 idem:

de handelingen van deputaten voor de zending ten aanzien van het Zendingsconsulaat goed te keuren en voorts de aansluiting van de zending van de gereformeerde kerken aan het consulaat te bestendigen op dezelfde voorwaarden als werden vastgesteld door de generale synode van Groningen n.l.:

1° dat deze aansluiting naar het oordeel van de deputaten geen al te zware eischen zal mogen stellen en

2° dat zij geen gevaar zal opleveren voor het behoud van eigen zelfstandigheid der gereformeerde zending.

Punt 36 wordt na eenige bespreking teruggewezen naar commissie IV.

Inzake punt 37 besluit de synode:

ten aanzien van den Zendingsstudieraad, gezien de beteekenis van het werk van dezen raad, ook voor onze kerken, de te benoemen deputaten voor de zending te machtigen, om bij een daartoe strekkend gemotiveerd verzoek den steun voor de eerstkomende jaren te bepalen op ten hoogste f 350.— per jaar.

Zendings-
studieraad.

Ds Scheele rapporteert namens commissie IV omtrent punt 21 van bovengenoemd rapport. Op haar voorstel besluit de synode

de te benoemen generale deputaten voor de zending onder heidenen en Mohammedanen te machtigen voor de volgende drie jaren de zendingsactie onder de studenten van de Theologische Hoogeschool en van de Vrije Universiteit te steunen met een bijdrage uit de generale kas van ten hoogste f 50.— per jaar.

Subsidie zendings-
actie onder
studenten.

Namens commissie IV rapporteert ds Scheele over punt 22. Hij deelt mede, dat aan het slot van het gedeelte, dat handelt over het zendingsblad eenige correctie moet aangebracht worden: in 1942 was het saldo f 40.000.—; in 1941 f 34.053.43; in 1940 ... etc.

Zendingsblad.

Op voorstel der commissie besluit de synode:

1° haar groote dankbaarheid uit te spreken over al den arbeid door wijlen ds W. Breukelaar tot Juni 1940 verricht voor het zendingsblad;

2° ook te danken de sinds opgetreden commissie van redactie en in het bijzonder ds Pol voor de verdere verzorging van het zendingsblad;

3° uit te spreken haar waardeering aan de commissie van redactie voor haar werk, dat na korte onderbreking het zendingsblad weer kon verschijnen;

4° draagt de te benoemen generale deputaten voor de zending op alles te doen wat in hun vermogen is om de uitgave van het zendingsblad te bestendigen.

Namens dezelfde commissie rapporteert ds Scheele over punt 23. Het volgende voorstel der commissie wordt aangenomen:

1° Ds Pol dank te brengen voor de vele zorgen aan den zendingskalender besteed;

Zendingskalender.

2° op te dragen aan de te benoemen deputaten der generale synode voor de zending onder heidenen en Mohammedanen alle krachten in te spannen den zendingskalender weer te doen verschijnen.

Ouderling Meijerink brengt rapport uit over punt 39 namens commissie IV. Het voorstel dezer commissie:

- Vooropleiding.** 1° de commissie voor vooropleiding van zendingsarbeiders dank te zeggen voor den door haar verrichten arbeid en aan dien arbeid de goedkeuring der synode te hechten;
- 2° voornoemde commissie te machtigen haar arbeid in de ingeslagen richting voort te zetten, wordt door de synode aangenomen.
- Zendingscentrum.** Eveneens wordt door ouderling Meijerink rapport uitgebracht over punt 40, het stichten van een zendingscentrum. Hierover wordt breedvoerig gesproken. Daarna neemt de synode de volgende voorstellen aan:
- 1° te besluiten, dat de gezamenlijke kerken een zendingscentrum zullen oprichten en in stand houden;
- 2° de uitvoering van dit besluit op te dragen aan de deputaten voor de zending onder heidenen en Mohammedanen onder voorwaarde:
- a. dat het zendingscentrum moet gevestigd worden in een plaats zoo mogelijk midden in het land;
- dat het zendingsbureau met de bibliotheek daarheen wordt verplaatst;
- dat de deputaten overleg plegen met de curatoren van de Theologische Hoogeschool voor de bepaling, welke boekwerken over de zending uit de bibliotheek der Hoogeschool in aanmerking komen om te worden overgebracht naar de bibliotheek van het zendingscentrum;
- b. dat deputaten worden gemachtigd, onder verantwoordelijkheid aan de volgende generale synode, het voor het zendingscentrum noodzakelijke personeel te benoemen en te instrueeren;
- c. dat de te benoemen deputaten daartoe besteden mogen een bedrag van f 16000.— per jaar;
- 3°. de te benoemen deputaten te machtigen alles in het werk te stellen, dat dit zendingscentrum zooveel mogelijk strekke tot bevordering van de kennis van en de belangstelling voor de zending.
- De praeses geeft uiting aan de blijdschap over deze zoo belangrijke beslissing en wenscht prof. Bavinck sterkte en wijsheid toe. Tot ds Pol spreekt hij een woord van waardeering en dank voor al zijn trouwen arbeid.

ARTIKEL 76.

Verstrooide
Gereformeerden
in Ned.-Indië.

Prof. Bavinck rapporteert namens commissie IV over het verslag van de deputaten voor de *geestelijke bearbeiding van de verstrooide gereformeerden in Nederlandsch Indië*, G 13 [bijlage XXIII].

De synode neemt de voorstellen der commissie aan:

- 1° deputaten hartelijk te danken voor hunnen arbeid, hun handelingen goed te keuren en hun décharge te verleen, inzonderheid van het beheer der finantiën;
- 2° opnieuw negen deputaten te benoemen voor den arbeid in Oost- en West Indië;
- 3° de deputaten te machtigen uit de door hen beheerde kas de kosten hunner huishoudelijke uitgaven te bestrijden;
- 4° wederom een ernstig beroep te doen op alle gereformeerde kerken om voor dezen arbeid eenmaal per jaar een volle collecte te houden op een gewonen Zondag.

ARTIKEL 77.

Arbeid Zendings-
hoogleeraar.

Ds Meynen rapporteert namens commissie IV over punt 38 van het

rapport der deputaten voor de zending onder heidenen en Mohammedanen. De synode aanvaardt het voorstel der commissie:

a. blijdschap uit te spreken over de benoeming van een hoogleeraar voor de zendingsstudie, ook wijl de noodzakelijkheid en de wettigheid van de benoeming van zulk een hoogleeraar duidelijk is gebleken;

b. blijdschap uit te spreken over het benoemen van dézen hoogleeraar, die in alle opzichten heeft getoond de „zeer gewenschte man” te zijn.

ARTIKEL 78.

De synode gaat in comité-generaal.

Comité-generaal.

Zitting van Woensdag 30 Juni 1943.

ARTIKEL 79.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 97 : 1 en gaat voor in gebed.

Opening.

ARTIKEL 80.

Het appèl-nominaal wordt gehouden. Afwezig zijn de hoogleeraren Bavinck, Van Gelderen, Greijdanus, Den Hartogh, Hepp, Schilder en en Waterink. Van de leden is ouderling Nauta niet tegenwoordig.

Appèl-nominaal.

ARTIKEL 81.

De assessor brengt namens het moderamen rapport uit over enkele ingekomen stukken. Hij leest het verslag van den archivaris over het *generaal archief der kerken*, M 2, waarvan met dank aan dr Ruys kennis genomen wordt [bijlage XXIV].

Rapport
archivaris.

De opdracht betreffende de plaatselijke archieven vóór 1892 wordt verlengd.

ARTIKEL 82.

Ook geeft de assessor kennis van een verzoek der particuliere synode van Groningen, G 1r, om zoo spoedig mogelijk *mededeeling te doen van de handelingen der synode* aan kerkeraden en classes.

Mededeelingen
van handelingen
der Synode.

De synode besluit met dit verzoek zooveel mogelijk rekening te zullen houden.

ARTIKEL 83.

De synode besluit het schrijven van de particuliere synode van Friesland (zuidelijk gedeelte) inzake een *getuigenis met andere kerken tot het Nederlandsche volk*, N 10, met aanbeveling door te zenden naar de deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid.

Getuigenis tot het
Nederl. volk.

ARTIKEL 84.

Dr Hoek leest een gedeelte der acta dezer synode (tot art. 47). Deze Vaststelling Acta. worden goedgekeurd.

ARTIKEL 85.

Ds D. Hoek. Ds D. Hoek, deputaat voor den *geestelijken arbeid in het IJsselmeer-gebied*, wordt door den praeses verwelkomd.

ARTIKEL 86.

Geestelijke arbeid in het IJsselmeer-gebied. Ouderling Meyerink leest het rapport voor van commissie IV aangaande het verslag van de deputaten voor den *geestelijken arbeid in het IJsselmeer-gebied*, G 4 [bijlage XXV].

De synode neemt de volgende voorstellen der commissie aan:

1° de waardeering der synode uit te spreken voor den arbeid door deputaten verricht, daaraan haar goedkeuring te hechten en, onder voorbehoud van goedkeuring door de commissie voor de finantiën, hen te dechargeeren van het finantieel beleid;

2° voor dezen arbeid weer vijf deputaten te benoemen en twee secundi aan wie wordt opgedragen:

a. de behartiging van de geestelijke belangen van ons volk in het IJsselmeer-gebied;

b. aan de landkerken van den Wieringermeerpolder Wieringen en Kolhorn, zoo mogelijk in aflopende reeks, nog eenigen steun te bieden;

c. de ontwikkeling en de instandhouding van het zelfstandige kerkelijke leven zoo krachtig mogelijk te bevorderen, door voor kerk- en pastoriebouw, indien noodig, voorschotten te verstrekken of finantieelen steun te verleenen;

d. jaarlijks, zoo mogelijk in Januari, een collecte te doen houden voor den arbeid in het IJsselmeer-gebied.

Prof. Dijk geeft het door leden der synode als voorstel overgenomen advies:

Predikant voor N. O. polder. de generale synode machtige de deputaten om zoo spoedig mogelijk alles in het werk te stellen wat noodzakelijk is om te komen tot de beroeping van een dienaar des Woords voor den arbeid in den Noord-Oost-polder.

De synode neemt dit voorstel aan.

De praeses dankt ds Hoek en alle deputaten voor hun waardevollen arbeid.

ARTIKEL 87.

Uniforme regeling kerkelijke huwelijksbevestiging. Ds Wiersinga rapporteert namens commissie IV over het verzoek der classis Kollum inzake een *uniforme regeling voor de kerkelijke huwelijksbevestiging*, N 25.

De conclusies van het rapport worden aangehouden tot de behandeling van het agendumpunt K 8 (zie artt. 119 en 201).

ARTIKEL 88.

Schrijven br Loeve. Namens commissie IV wordt door ds Wiersinga ook gerapporteerd over *den brief van br P. Loeve Jr te Rotterdam-Oost*, K. 14.

De synode besluit op advies der commissie op dit schrijven niet nader in te gaan en het voor kennisgeving aan te nemen, daar het slechts allerlei algemeenheden inbrengt zonder nadere preciseering.

ARTIKEL 89.

Ds Scheele rapporteert namens commissie IV over het schrijven van de kerk van Raamsdonk, dat van de classis Barendrecht en dat van ds Delleman te Kralingen over *de bediening van het H. Avondmaal en een beknopt Avondmaalsformulier*, K 4, 5 en 10.

Bediening
H. Avondmaal en
verkort formulier.

Na eenige bespreking wordt het rapport teruggewezen naar commissie IV (zie art. 186).

ARTIKEL 90.

Ds van Dijk brengt namens commissie II rapport uit over het verzoek van de particuliere synode van Noord-Holland om een *aanvulling aan te brengen in de Kerkenordening* tusschen de artikelen 12 en 13, G 2 [bijlage XXVI].

Verzoek aan-
vulling K. O.

Op voorstel der commissie besluit de synode in overeenstemming met het door de generale synode van Amsterdam (1936) beslotene:

1° aan het verzoek van de particuliere synode van Noord-Holland niet te voldoen, wijl dit voor den goeden gang van ons kerkelijk leven niet noodzakelijk is en, aan den anderen kant, gezien de door Noord-Holland voorgestelde formuleering, daardoor de bestaande moeilijkheden niet geheel zouden worden opgelost en wellicht nieuwe moeilijkheden zouden worden geschapen;

2° uit te spreken, dat het wenschelijk moet worden geacht, wanneer vroeger of later de kerkenordening in haar geheel aan een revisie zou worden onderworpen, deze zaak opnieuw onder de oogen te zien;

3° van dit besluit kennis te geven aan de particuliere synode van Noord-Holland.

ARTIKEL 91.

Prof. Nauta rapporteert namens commissie V over een verzoek van de particuliere synode van Friesland (noordelijk gedeelte) tot *wijziging van de Richtlijnen aangaande de tucht over doopleden*, G 27 [bijlage XXVII].

Verzoek wijziging
Richtlijnen voor
de doopledentucht.

De commissie doet het volgende voorstel, dat door de synode wordt aangenomen:

1° in de door de synode van Sneek vastgestelde Richtlijnen aangaande de tucht over doopleden vooreerst geen verandering aan te brengen;

2° uit te spreken, dat het in de vrijheid der kerken staat de „openbare bekendmaking ten aanzien van de nalatigen” al of niet in gebruik te nemen.

ARTIKEL 92.

Namens commissie V wordt door prof. Nauta eveneens gerapporteerd over het verzoek der particuliere synode van Friesland (noordelijk gedeelte) inzake het *verstrekken van zooveel mogelijk gegevens bij het uitreiken van attestaties*, G 28.

't Verstreken van
gegevens bij
attestaties.

De commissie stelt voor te besluiten, dat de synode de aandacht der kerken vestigt op het belang er van, dat bij het afgeven van attestaties, hetzij op de attestatie zelve hetzij op een afzonderlijk er bij gevoegde

kaart, aangeteekend worden alle gegevens, die voor het bijhouden van den kerkelijken stand van dienst kunnen zijn, als naam (in geval van een doopattest ook de namen der ouders), geboortedatum, datum van doopsbediening, van aflegging van de belijdenis des geloofs, van huwelijksbevestiging, nauwkeurig adres, en dat hieraan zoo stipt en getrouw mogelijk de hand worde gehouden.

De synode neemt dit voorstel aan. Van dit besluit zal aan de kerken mededeeling geschieden.

ARTIKEL 93.

Aanvulling besluit
inzake het rapport
deputaten bundel
„Eenige Gezangen”.

Ds Milo komt terug op hetgeen de synode besliste aangaande het rapport van de deputaten voor den bundel „Eenige gezangen” en de liturgie (cf. art. 52). Hij stelt voor aan de punten *a* en *b* toe te voegen:

c. een voorstel te ontwerpen tot het aanbrenge in de standaard-uitgave van een correctie van de melodieën der gezangen in den geest van het reeds ingediende ontwerp en nu reeds het thans ingediende ontwerp toe te zenden aan „Organist en Eeredienst”, om het ter gelegener tijd ter kennisneming af te drukken.

De synode neemt dit voorstel aan.

ARTIKEL 94.

Rapport van de
evacuatie-
deputaten.

Ouderling Hoekstra brengt namens commissie VI verslag uit over het rapport van de evacuatie-deputaten, G 20, 1 [bijlage XXVIII].

Op voorstel der commissie besluit de synode:

a. aan deputaten mede te deelen, dat tegen aanvaarding van finantieele vergoeding bij een eventueel exploitatie-tekort tengevolge van de evacuatie bij haar geen bezwaar bestaat;

b. de handelingen van deputaten goed te keuren;

c. deputaten dank te zeggen voor den door hen verrichten arbeid;

d. voor dezen arbeid opnieuw deputaten te benoemen.

ARTIKEL 95.

Bezwaarschrift
brs Hartman en
Mulder.

Namens commissie VI rapporteert ouderling Hoekstra ook over het bezwaarschrift van de broeders L. A. Hartman en O. Mulder van 's Gravenhage-West tegen het advies der deputaten „inzake de houding van onze diaconieën ten opzichte van de door haar gesteunde broeders en zusters, die zich als evacuatie-slachtoffers elders hadden te vestigen”, G 20, 2.

Op voorstel der commissie besluit de synode uit te spreken:

a. de roeping tot diaconale verzorging wordt door de evacuatie niet verzwakt, maar diaconieën hebben ook hun broeders en zusters, die tijdelijk elders inwonen, naar den eisch van Christus te verzorgen;

b. wanneer onze geëvacueerde broeders en zusters in aanmerking komen om de evacuatie-vergoeding te ontvangen van de burgerlijke autoriteiten, is hiertegen geen bezwaar, daar deze vergoeding niet moet gezien worden als vervanging van de diaconale verzorging;

c. van een en ander bericht te zenden aan de broeders L. A. Hartman en O. Mulder.

ARTIKEL 96.

Ouderling Hoekstra rapporteert namens commissie VI over het door de particuliere synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte) doorgezonden verzoek van de classis Leiden een duidelijke uitspraak te willen doen inzake de *positie der geëvacueerden*, N 11.

Positie der
geëvacueerden.

Op voorstel der commissie spreekt de synode uit

a. dat bij de kerkelijke positie der geëvacueerden steeds moet worden uitgegaan van het besluit der generale synode November 1942 (art. 853);

b. dat bij de ambtelijke bearbeiding der geëvacueerden, met name bij censuur en belijdenis des geloofs steeds, zooveel mogelijk, het overleg met den „ouden” kerkeraad wordt gehandhaafd;

c. dat het tijdelijk verkeer in een „nieuwe” gemeente het stemrecht aldaar uitsluit en deze tijdelijke kerkelijke positie insluit dat geëvacueerde ambtsdragers hun ambtsbevoegdheid in hun oude gemeente behouden, naar de bepalingen, die daarvoor gelden bij hun „ouden” kerkeraad;

d. van deze uitspraken bericht te zenden aan de particuliere synode van Zuid-Holland (noordelijk gedeelte).

ARTIKEL 97.

De synode gaat over tot een zitting in comité-generaal.

Comité-generaal.

Zitting van Donderdag 1 Juli 1943.

ARTIKEL 98.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 139 : 14 en gaat voor in gebed.

Opening.

ARTIKEL 99.

Bij het appèl-nominaal blijken afwezig te zijn de prae-adviseerende leden Van Gelderen, Greijdanus, Den Hartogh, Schilder en Waterink en het adviseerend lid ouderling Hekkert.

Appèl-nominaal.

ARTIKEL 100.

Prof. Aalders rapporteert namens commissie II over de ingekomen stukken, die betrekking hebben op het *al of niet wettig zijn der generale synode van Sneek/Utrecht*, voorzoover zij na Augustus 1942 nog zittingen hield, G 1a, b, d—i, k—u, w—dd, ff—jj; G 7 [bijlage XXIX].

Wettigheid van
de synode
Sneek/Utrecht.

Tegenover dit rapport, dat de argumenten tegen de bedoelde wettigheid afwijst, leest ds Van Dijk, eveneens lid van commissie II, als de eenige, die zich met het rapport en de conclusies der commissie niet vereenigen kan, een contra-memorij voor [bijlage XXIXa], die uitloopt op de volgende voorstellen:

1° uit te spreken, dat de synode Sneek/Utrecht na haar continuering na Augustus 1942 niet meer was de *wettige* synode der gereformeerde kerken;

2° uit te spreken, dat de sedert dien door haar genomen besluiten geen wettige besluiten waren;

3° uit te spreken, dat zij geen recht had van de professoren Greijdanus en Schilder, van de kerk van Amersfoort, van ds Rietberg te vragen een erkenning van en zich onderwerpen aan hare besluiten gelijk zij gedaan heeft;

4° door een uitdrukkelijk besluit te wettigen de door de synode Sneek/Utrecht gedane benoeming van den hoogleeraar dr H. N. Ridderbos en mogelijke andere door haar, voor zulk een wettiging in aanmerking komende besluiten;

5° uit te spreken, dat wat zich met betrekking tot de continueering van de synode Sneek/Utrecht heeft voorgedaan in ons kerkelijk leven zich niet mag herhalen.

Hierop volgt een breedvoerige bespreking, die door de pauze onderbroken wordt.

ARTIKEL 101.

Heropening. De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps. 75 : 4.

ARTIKEL 102.

Acta. Dr Hoek leest een gedeelte van de acta der publieke zittingen (art. 48—59). Dit wordt goedgekeurd.

ARTIKEL 103.

Wettigheid van de synode Sneek/Utrecht. De besprekingen aangaande de wettigheid der synode Sneek/Utrecht worden voortgezet. Prof. Nauta geeft het advies, dat door dr Hoek als amendement wordt voorgesteld, dat in de conclusies van het rapport van commissie II na *a* gelezen wordt:

b. geen der vergaderingen van de particuliere synoden, die na het genoemde besluit der generale synode zijn gehouden, daartegen bezwaar heeft gemaakt;

b van het rapport wordt *c*; *c* wordt *d*, enz.

Prof. Dijk adviseert, wat door enkele leden als amendement wordt overgenomen, dat aan het einde der eerste conclusie van genoemd rapport gelezen wordt: welke van ouds *terecht* werd gevolgd.

Dit amendement wordt aangenomen met algemeene stemmen.

Eerste conclusie. Daarop wordt de eerste conclusie eveneens met algemeene stemmen aangenomen.

Bij de tweede conclusie adviseert prof. J. Ridderbos het woordje „gewone” te laten vervallen.

Dit advies wordt bij acclamatie aangenomen.

Het amendement Nauta-Hoek wordt aangenomen (1 stem tegen).

De conclusie *2a* van het rapport wordt aangenomen (5 stemmen tegen).

De conclusie *2b* (na aanneming van het amendement Nauta-Hoek veranderd in *2c*) wordt aangenomen (3 stemmen tegen).

De conclusie *2c* (veranderd in *2d*) wordt aangenomen (3 stemmen tegen).

De conclusie *2d* (veranderd in *2e*) wordt aangenomen (3 stemmen tegen).

Tweede conclusie. De conclusie 2 wordt nu in haar geheel aangenomen (3 stemmen tegen).

Bij de derde conclusie brengt prof. J. Ridderbos eenig bezwaar in. Hij adviseert te lezen: de synode spreekt uit, dat de synode van Sneek/Utrecht niet tekort heeft gedaan aan iemands recht om van haar besluiten revisie te zoeken bij een volgende synode.

De beslissing hierover wordt aangehouden.

Bij de vierde conclusie stelt prof. Dijk het volgende amendement voor, dat door enkele leden wordt overgenomen: . . . de feitelijke erkenning van de geldigheid harer beslissingen mocht en *in de gegeven omstandigheden* moest vragen. Dit amendement wordt met algemeene stemmen aangenomen. Vierde conclusie.

Daarop wordt de aldus gewijzigde conclusie aangenomen (4 stemmen tegen).

De vijfde conclusie wordt aangenomen (2 stemmen tegen). Vijfde conclusie.

De zesde conclusie wordt met algemeene stemmen aangenomen. Zesde conclusie.

Op een vraag van ds Duursema wordt aan het moderamen ter overweging gegeven ook het rapport aan alle kerken en aan alle leden en praeadviseerende leden toe te zenden.

Prof. Aalders stelt namens de commissie voor de derde conclusie aldus te lezen: de synode spreekt uit, dat de synode van Sneek/Utrecht het recht van appèl en van het vragen van revisie niet ernstig heeft verkort, daar eventueele bezwaarden slechts ten hoogste een jaar langer dan anders behoeften te wachten. Derde conclusie.

Dit voorstel wordt aangenomen (2 stemmen tegen). Hiermede is het advies-J. Ridderbos vervallen.

ARTIKEL 104.

Met deze beslissingen zijn de voorstellen van ds Van Dijk verworpen. De conclusies der commissie, gelijk zij, hier en daar gewijzigd, door de synode zijn aangenomen, luiden nu als volgt:

Tekst der conclusies.

1° de synode spreekt uit, dat zij tot het oordeelen over de tegen de handelingen der synode van Sneek/Utrecht ingebrachte bezwaren ten volle bevoegd is, ook al dienen de hoogleeraren in de theologie welke die synode van prae-advies dienden haar wederom als zoodanig, en ook al maken van haar vele leden deel uit, die eveneens in de vorige synode zitting hadden; omdat dit geheel in overeenstemming is met de kerkelijke praktijk welke van ouds terecht werd gevolgd;

2° de synode spreekt uit, dat de rechtmatigheid van het besluit der synode van Sneek/Utrecht om de eerstvolgende generale synode één jaar uit te stellen en de wettigheid van de daarna in voortgezette zittingen door die synode genomen besluiten, met name tot benoeming van een hoogleeraar aan de Theologische Hoogeschool, niet kan worden betwist; wijl:

a. Art. L K.O., blijkens de inlassching van het woord ordinaairlijk, dat in Art. XLVII ontbreekt, kennelijk de bedoeling heeft, nevens de mogelijkheid der bekorting van den gestelden termijn van drie jaar, ook voor overschrijding van dezen termijn ruimte te laten;

b. geen der vergaderingen van de particuliere synoden, die na het genoemde besluit der generale synode zijn gehouden, daartegen bezwaar heeft gemaakt;

c. de provisorische sluiting van de synode met geen enkele bepaling der K.O. in strijd is en dan ook door onderscheidene synoden, wanneer hetzij de mogelijkheid dat een nog niet afgedane zaak zou moeten afgedaan worden, hetzij de nood der omstandigheden dit wenschelijk maakte, is toegepast; terwijl het laatste geval hier metterdaad aanwezig was;

d. eene provisorische gesloten synode, wanneer zij weder bijeenkomt, gewichtige en tot hare competentie behoorende zaken, die in den geordenden weg bij haar worden gebracht, zoo het belang der kerken dit eischt, kan ter hand nemen en afdoen;

e. de benoeming van een hoogleeraar aan de Theologische Hoogeschool, door het gereedkomen van de voordracht van curatoren, in den wettigen weg bij haar aan de orde werd gesteld en het niet wenschelijk mocht worden geacht deze onnoodig uit te stellen;

3° de synode spreekt uit, dat de synode van Sneek/Utrecht het recht van appèl en van het vragen van revisie niet ernstig heeft verkort, daar eventueele bezwaarden slechts ten hoogste een jaar langer dan anders behoeften te wachten;

4° de synode spreekt uit, dat de synode van Sneek/Utrecht, zoolang haar het bewijs van het onrechtmatige harer besluiten en handelingen naar art. XXXI K.O. niet was geleverd, de feitelijke erkenning van de geldigheid harer beslissingen mocht en in de gegeven omstandigheden moest vragen;

5° de synode spreekt uit, dat de synode van Sneek/Utrecht zich in geen enkel opzicht aan eene in hiërarchische richting zich bewegende overheersching van personen of kerken heeft schuldig gemaakt;

6° de synode besluit deze conclusies ter kennis te brengen van alle kerken, en van de bezwaarde personen en kerken in het bijzonder.

De praeses spreekt een woord van dank, bijzonder tot commissie II en den rapporteur prof. Aalders. Eveneens tot ds Van Dijk voor de wijze, waarop hij zijn van het rapport der commissie afwijkend gevoelen ter kennis van de synode bracht. De weg is nu weer open; laat ons eenparig in de kracht des Heeren verder arbeiden.

ARTIKEL 105.

Rapport curatoren
Theol. Hoogeschool.

Nadat ds Meyster, secretaris van het curatorium der Theologische Hoogeschool, door den praeses is verwelkomd, leest hij dat gedeelte van het *rapport der curatoren* voor, dat betrekking heeft op een nieuw in te voeren *reglement voor de Theologische Hoogeschool* en het gedeelte, dat handelt over de opdracht door de synode van Sneek gegeven inzake het z.g. *promotierecht* blijkens acta Sneek art. 256, B 1 [bijlage XXX].

Dr Harrenstein rapporteert bij monde van zijn hulpprediker namens commissie III over het rapport der curatoren, voorzoover het betrekking heeft op het promotierecht en over de stukken, die over deze zaak bij de synode zijn ingekomen, B 3, [bijlage XXXa]. De conclusies luiden:

De generale synode van de gereformeerde kerken in Nederland, vergaderd in Utrecht 1943,
overwegende

1° dat de Theologische Hoogeschool geen andere taak heeft dan de opleiding tot den Dienst des Woords, tot welk doel zij is opgericht en tot

welk doel zij bij de vereeniging onder gemeen accoord door de gezamenlijke kerken is aanvaard,

2° dat de doctorale studiën, waaronder ook de promotie is begrepen, hier buiten vallen, daar zij door onze kerken tot dusverre nimmer tot de opleiding tot den Dienst des Woords zijn gerekend,

3° dat deze doctorale studiën en alles, wat daarmede samenhangt, de kerken stellen voor een verantwoordelijkheid, die ze niet mogen aanvaarden,

4° dat alle bemiddelingsvoorstellen tot dusverre de zaak wel verschoven, maar niet tot een oplossing gebracht hebben,

besluit:

a. op geen der bemiddelingsvoorstellen in te gaan,

b. alle voorstellen, om het promotierecht aan de Theologische Hoogeschool te verleen, af te wijzen.

Een breedvoerige bespreking volgt hierop, die door de pauze wordt onderbroken.

ARTIKEL 106.

De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps. 143 : 10.

Heropening.

ARTIKEL 107.

De besprekingen over het promotierecht worden voortgezet.

Promotierecht.

ARTIKEL 108.

Ds de Vries rapporteert namens commissie III over het *rapport van de curatoren der Theologische Hoogeschool*, B 1. Rapport curatoren.

De commissie stelt het volgende aan de synode voor:

1° Dank te brengen aan deputaten-curatoren voor al hun arbeid en hun verslag daarvan, hun handelingen goed te keuren en hen, gezien de overgelegde accountants-rapporten, wat hun finantieel beheer betreft, te déchargeeren;

2° aan de nieuw te benoemen deputaten-curatoren opdracht te geven tot het doen opstellen van accountants-rapporten, welke aan de volgende synode zullen worden overgelegd;

3° het lectoraat in de Latijnsche en Grieksche talen van jaar tot jaar te continueeren;

4° den bibliothecaris van jaar tot jaar te benoemen en zich accoord te verklaren, dat er te zijner tijd een nadere regeling met de kerk van Haarlem getroffen wordt inzake zijn pensioen;

5° ten aanzien van het ingediende concept-reglement voor de Theologische Hoogeschool de volgende wijzigingen aan te brengen:

aan het slot van art. 9 te lezen in plaats van „een of meer studenten”: „een student”;

in art. 12 weg te laten de woorden: „voorts: òf het eindexamen A of B van een gereformeerd gymnasium, voldoende aan de eischen door de Hooger-Onderwijswet gesteld, met goed gevolg hebben afgelegd, òf” en aan het slot het woord „Gereformeerd”.

De synode neemt deze voorstellen aan. De praeses dankt den rapporteur van het curatorium, ds Meyster.

ARTIKEL 109.

Voorstel ds Bos
en ds Van Dijk.

Ds Bos en ds Van Dijk leggen de synode het volgende voorstel voor tegenover dat van commissie III inzake het promotierecht:

De generale synode van de gereformeerde kerken, vergaderd te Utrecht 1943,

gelet op den wensch, die van vier particuliere synoden en eenige classes en kerkeraden tot haar kwam, om het promotierecht der Theologische Hoogeschool te erkennen,

besluit aan deputaten-curatoren op te dragen, in overleg met de professoren der Theologische Hoogeschool, aan de volgende synode de regelingen voor te stellen, noodig voor de doctorale studiën aan de Theologische Hoogeschool der kerken, en de toekenning van den doctoralen graad.

ARTIKEL 110.

Voorstel prof.
H. N. Ridderbos.

Prof. H. N. Ridderbos geeft het volgende advies, dat door ds Broek Roelofs als voorstel wordt overgenomen:

De synode besluit aan de Theologische Hoogeschool om principieele redenen het promotierecht niet toe te kennen, doch laat het in de vrijheid der gezamenlijke hoogleeraren van de Theologische Hoogeschool een weg te zoeken, waarin zij, buiten het eigenlijke verband van de Theologische Hoogeschool, van hun bevoegdheid gebruik kunnen maken, op te leiden tot de promotie in de theologie.

ARTIKEL 111.

Stemming.

De synode gaat over tot stemming over conclusie *b* van het rapport der commissie. De uitslag is, dat van de praeadviseerende leden 1 tegenstemt en 6 vóór stemmen; van de leden 30 voor en 16 tegen. Conclusie *b* is dus aangenomen.

Hiermede worden de voorstellen Bos-Van Dijk en Ridderbos-Broek Roelofs als vervallen beschouwd.

ARTIKEL 112.

Voorstel
prof. J. Ridderbos.

Prof. J. Ridderbos adviseert aan conclusie *b* toe te voegen: „en aan curatoren op te dragen, indien de hoogleeraren deze zaak op eigen verantwoordelijkheid ter hand vatten, buiten het verband der Theologische Hoogeschool, hiertegenover een welwillende houding aan te nemen”.

Dit voorstel wordt door ds Broek Roelofs als voorstel overgenomen. De beslissing er over wordt uitgesteld tot den volgenden dag.

ARTIKEL 113.

Sluiting.

De assessor gaat voor in dankgebed, waarna de praeses de zitting sluit.

Zitting van Vrijdag 2 Juli 1943.

ARTIKEL 114.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 123 : 1 en gaat voor in
gebed. Opening.

ARTIKEL 115.

Het appèl-nominaal wordt gehouden. Van de praeadviseerende leden Appèl-nominaal.
zijn afwezig de hoogleeraren Van Gelderen, Greijdanus, Hepp, Kuyper,
Schilder en Waterink. Van de adviseerende leden van Indië ontbreekt
ds Van den Brink.

ARTIKEL 116.

Het voorstel J. Ridderbos-Broek Roelofs (cf. art. 112) komt in stem- Voorstel Ridderbos-
Broek Roelofs.
ming. Van de praeadviseerende leden stemmen 6 tegen en 4 voor; van
de leden 39 tegen en 9 voor. Het voorstel is verworpen.

ARTIKEL 117.

Conclusie *a* van commissie III wordt met algemeene stemmen aange- Conclusie *a* van
commissie III.
nomen. De praeses dankt de commissie en haar rapporteur voor al den
verrichten arbeid.

ARTIKEL 118.

Ouderling Tange rapporteert namens commissie VI over het bezwaar- Bezwaarschrift
br Boessenkool.
schrift van br J. Boessenkool te Vroomshoop *tegen een uitspraak van
de Centrale Diaconale Conferentie betreffende het lidmaatschap eener
vereeniging voor ziekenhuisverpleging, G 25.*

Op voorstel der commissie besluit de synode:

dezen broeder te berichten, dat, indien er bij hem bezwaren rezen
tegen uitspraken der Centrale Diaconale Conferentie, hij zich tot deze
om nadere inlichtingen kan wenden;

en zich verder inzake het verzekeringsvraagstuk o. a. door zijn kerke-
raad kan laten onderrichten.

ARTIKEL 119.

Ds Douma rapporteert namens commissie VI over *het schrijven van* Schrijven classis
Drachten en
idem Warffum.
de classis Drachten inzake de huwelijksafkondiging, K 2 en eveneens over
het schrijven van de classis Warffum over schuldbelijdenis van doopleden
en huwelijksbevestiging, K 8.

De synode besluit thans geen beslissing te nemen, doch deze zaken in
handen te stellen van een commissie, waarin benoemd worden de hoog-
leeraren Nauta en Den Hartogh, ds Douma (samenroeper) en ouderling
Siemons (zie art. 201).

ARTIKEL 120.

Verklaring inzake beslissing „promotierecht”. Veertien broeders dienen bij de synode een verklaring in naar aanleiding van de gevallen beslissing inzake het „promotierecht” van de Theologische Hoogeschool.

De synode besluit dit stuk in de Acta op te nemen [bijlage XXXI].

ARTIKEL 121.

Comité-generaal. De synode gaat over tot een zitting in comité-generaal.

ARTIKEL 122.

Publieke zitting. De synode gaat weer over tot een publieke zitting.

ARTIKEL 123.

Rapport zending. Ouderling Netelenbos rapporteert namens commissie IV over punt 41 van het Zendingsrapport, D 1, *de finantiën*.

Nadat de synode tijdens de bespreking hiervan nog kort in comité-generaal is gegaan, worden de voorstellen der commissie aangenomen, welke aldus luiden:

1° goed te keuren het door quaestores gevoerde beheer, onder dankzegging voor hun arbeid;

2° goed te keuren de handeling van deputaten inzake het verstrekken van voorschotten aan familieleden hier te lande van zendingsarbeiders in Indië;

3° goed te keuren de regeling door deputaten getroffen met de Vereniging voor Hooger Onderwijs inzake een ontvangen legaat;

4° goed te keuren de handeling van deputaten ten aanzien van een overeenkomst, gesloten met de deputaten voor de „Landelijke samenwerking ad Art. XIII”, waardoor de generale kas van de zorg voor de pensioenen van de meeste emeriti-missionaire dienaren des Woords ont-heven is;

5° goed te keuren de steunverleening door deputaten aan br R. Soe-darmo, alsmede betreffende de aan hem verstrekte voorschotten; tevens deputaten te machtigen hiermede, voorzoover noodig, door te gaan;

6° dank te betuigen aan de N.V. Gebr. Zomer en Keuning's Uitgevers-maatschappij te Wageningen voor haar loyale poging om, zoo mogelijk, de uitgave van „De Macedoniër” te bestendigen;

7° om, evenals vorige synoden deden, de kerken nog eens nadrukkelijk te wijzen op haar verplichting, om van *alle* ontvangsten, in welken vorm ook, legaten e. d. 10 % af te dragen aan de generale kas;

8° de te benoemen deputaten te machtigen om, wanneer hun dit noodig mocht blijken, één of meermalen van de kerken een extra-collecte te vra-gen ten behoeve van de generale kas.

ARTIKEL 124.

Zendingsexamen. Ouderling Netelenbos rapporteert namens commissie IV over één der slotopmerkingen in het Zendingsrapport, D 1 (bl. 247 dezer Acta), inzake het *zendingsexamen* en stelt voor:

dat voortaan ook voor de artsen en het verplegend personeel, zooals reeds voor de zendingszusters werd vastgesteld, wordt bepaald, dat het examen, door den zendingshoogleeraar wordt afgenomen in tegenwoordigheid van twee zendingsdeputaten.

De synode neemt dit voorstel aan.

ARTIKEL 125.

Ouderling Netelenbos rapporteert namens commissie IV over een der andere slotopmerkingen van het Zendingsrapport, betreffende *speciale voorzieningen bij hersteld contact met Ned. Indië*. Voorzieningen bij hersteld contact met Ned. Indië.

Op voorstel der commissie besluit de synode:

1° de te benoemen deputaten te machtigen om, wanneer het zendingsveld weder open komt, alle verrekeningen van bestaande subsidies te doen; en verder in de omstandigheden, die zich dan kunnen voordoen, naar hun beste weten te handelen;

2° in verband met een mogelijke opening van Ned. Indië, ter bevordering van een eventueel zoowel noodzakelijke als spoedige afdoening van zaken deze synode provisorisch te sluiten.

ARTIKEL 126.

Prof. Bavinck rapporteert namens commissie IV over punt 20 van het Zendingsrapport, D 1, *de normaalschool*. Normaalschool.

Op voorstel der commissie besluit de synode:

1° de handelingen van deputaten goed te keuren;

2° de te benoemen deputaten op te dragen, de belangen van de normaalschool te behartigen en zoodra de omstandigheden dat toelaten, te bevorderen, dat zoo mogelijk een leerschool worde opgericht, die in overeenstemming is met den paedagogischen opzet der normaalschool, voorzover de staat der generale kas zulks toelaat.

ARTIKEL 127.

Namens commissie IV rapporteert prof. Bavinck eveneens over punt 36 van het Zendingsrapport, D 1, *de Nederlandsche Zendingsraad*. Nederl. Zendingsraad.

De synode aanvaardt het voorstel der commissie om

1° goedkeuring te verleenen aan de handelingen der deputaten voor de zending inzake den Nederlandschen Zendingsraad;

2° de wenschelijkheid uit te spreken van de bestendiging van het thans bestaande contact tusschen de gereformeerde zending en den Nederlandschen Zendingsraad;

3° de te benoemen deputaten te machtigen, een evenredig deel van de kosten van den Nederlandschen Zendingsraad te betalen uit de generale kas;

4° goed te keuren de handeling van generale deputaten, dat zij op een verzoek van de Bizondere vergadering van Midden-Java om machtiging tot toetreding tot den Christelijken Raad van zending en kerken in Indië, geantwoord hebben, dat zij geen bevoegdheid hadden zulk een machtiging te verleenen, maar dat men goed zou doen, zich in dezen te houden aan het voorbeeld der kerken in Holland, waarbij vanzelf spreekt, dat,

indien na beëindiging van den oorlog blijken zou, dat ten aanzien van den Christelijken Raad van zending en kerken in Indië niet dezelfde bezwaren gelden die ten aanzien van den Zendingsraad in Holland bestaan, deze verhouding opnieuw onder oogen zal moeten worden gezien.

ARTIKEL 128.

Eindrapport
Zending.

Prof. Bavinck brengt namens commissie IV ook *het eindrapport* uit over het rapport inzake de zending onder heidenen en Mohammedanen.

Dit rapport luidt als volgt:

Uwe commissie heeft thans alle onderwerpen betreffende het rapport inzake de zending onder heidenen en Mohammedanen, die aan haar waren toevertrouwd, onderzocht en daarover praeadviezen uitgebracht, met uitzondering alleen van het punt betreffende het Zendingsbureau. Uwe commissie acht het wenschelijker aangaande dat punt in de volgende zitting der synode te rapporteeren, aangezien, door de beslissing die aangaande het Zendingscentrum genomen werd, deze zaak nog eerst nadere overweging verdient.

Aan het einde gekomen van haar werkzaamheden gevoelen wij ons gedrongen uiting te geven aan onze innige droefheid over het feit, dat wij ten aanzien van ons geheele zendingswerk nu in een zoo gansch andere situatie verkeeren, dan ter vorige synode. Toen konden wij gewagen van allerlei nieuwe perspectieven, van ongedachte mogelijkheden, van grooten zegen Gods; thans zijn wij ten volle in het onzekere aangaande den toestand op het zendingsveld, behoudens dan dit eene, dat wij weten, dat onze Almachtige God en Vader niet zal laten varen het werk Zijner handen. Noch aangaande onze zendingsarbeiders, noch ook betreffende de inheemsche kerken beschikken wij over betrouwbare gegevens; indien ooit, dan gevoelen wij ons thans ver van het zendingsveld. Dat desniettemin ook op deze synode de zendingszaken zulk een gewichtige plaats innamen, is dus wel zeer verwonderlijk. Het is echter ook in hooge mate verblijdend, aangezien het ons duidelijk bewijst, dat in onze kerken in het vaderland de liefde voor de zendingsroeping niet is verflauwd, dat nog ongestoord wordt voortgewerkt, opdat wij straks, zoo de Heere wil, den arbeid weer met kracht ter hand kunnen nemen.

Het lag in den aard der zaak, dat de voornaamste beslissingen, die deze synode te nemen had ten aanzien van de zending lagen op het terrein van wat men wel eens de home-base noemt. De opleiding van aanstaande zendingsarbeiders en al wat daarmee samenhangt, was het die onze aandacht vroeg. In het bijzonder was het de gedachte van het Zendingscentrum, die ons bezig hield. Dat uwe vergadering daarin zulk een gewichtige beslissing kon nemen, heeft ons uitermate verheugd. God geve dat deze nieuwe stichting, waartoe thans besloten is, op den duur moge blijken tot grooten zegen te zijn en tot steun voor het geheele zendingswerk van onze kerken.

Verder dan de voorbereiding konden wij nu niet gaan. Ten aanzien van het eigenlijke zendingswerk konden wij in deze zitting geen beslissingen nemen. Wij dragen dat geheele werk in geloof en vertrouwen op aan Hem die alle dingen regeert, en die ook de levens van de onzen, die daar in die verre wereld onder zulke moeilijke omstandigheden hun werk doen,

in Zijn handen houdt. Hij opene te zijner tijd weer het gordijn dat ons van hen gescheiden houdt, en geve ons straks weer opnieuw, door Zijn goede gunst, de gelegenheid en de kracht om de roeping te vervullen, die ons van Zijnentwege is opgedragen.

Tenslotte stelt uwe commissie u voor:

1° alle handelingen van de deputaten voor de zending, voorzover zij nog niet bij de afzonderlijke punten zijn genoemd, goed te keuren;

2° hartelijken dank te betuigen aan de broeders deputaten en inzonderheid aan hun voorzitter ds Pol, de verdere leden van het moderamen en de quaestores voor den velen en gewichtigen arbeid, door hen verricht.

De synode neemt deze voorstellen aan.

De praeses dankt alle deputaten en inzonderheid ds Pol voor hun veelomvattenden arbeid en neemt de bede over, waarmede de commissie haar eindrapport besloten heeft.

ARTIKEL 129.

Prof. Grosheide rapporteert namens de deputaten voor de *moeilijkheden in de kerk van Drachten*, dat door 's Heeren zegen aldaar de vrede en de rust hersteld zijn.

Drachten.

De praeses deelt mede, dat de deputaten in de comité-zitting met dank voor al hun arbeid zijn gedéchargeerd.

ARTIKEL 130.

De praeses herinnert er aan, dat van de commissies, die nog arbeid te verrichten hebben, verwacht wordt, dat zij daarmede gereed zijn, voordat deze synode op 7 September opnieuw samenkomt. Hij bidt den commissieleden, bijzonder die van commissie I, veel wijsheid toe.

Slotwoord.

Ook vertolkt de praeses de blijdschap van het moderamen over den vlotten gang van zaken en niet minder over de gebleken trouw en de bewaring van de broederlijke verhoudingen.

ARTIKEL 131.

De assessor gaat voor in dankzegging, waarna de praeses de synode Verdagingsynode. verdaagt tot 7 September a.s.

Zitting van Dinsdag 7 September 1943.

ARTIKEL 132.

De praeses opent de zitting, laat zingen Ps. 75 : 1 en 4, gaat voor in gebed en leest Ps. 93.

Opening.

ARTIKEL 133.

De praeses spreekt een kort openingswoord, waarin hij er op wijst, dat de synode samenkomt in een tijd van groote spanningen. Het kan daar-

Openingswoord.

tegenover den schijn hebben, dat de synode slechts om kleine dingen te bespreken, bijeen is. Toch is dat niet het geval. Haar arbeid, met name de behandeling der gravamina, is niet zinloos, maar van groote beteekenis voor de kerk. De praeses spreekt de hoop uit, dat de synode, geleid door den Heiligen Geest, met groote trouw haar heilige roeping zal volbrengen.

ARTIKEL 134.

Appèl-nominaal. Het appèl-nominaal wordt gehouden. Van de praeadviseurs blijken afwezig te zijn de hoogleeraren Van Gelderen, Greijdanus, Schilder, Waterink, welke laatste bericht zond van verhindering wegens ongesteldheid. Van de leden ontbreekt ouderling Hommes.

ARTIKEL 135.

Ingekomen
stukken.

Dr Hoek doet mededeeling van de volgende ingekomen stukken:

1. Schrijven van de „Synode der Altreformierten Kirchen Deutschlands”, d.d. 29 Juni 1943, waarin zij de synode de leiding des Heiligen Geestes en Gods zegen toebiddt.

2. Schrijven van ds Lenderink, namens de kerken der Graafschap Bentheim en Oost-Friesland, waarin hij de synode hartelijk dankt voor den door haar verzonden brief van medeleven en mededeelingen doet omtrent den toestand der genoemde kerken.

3. Brief van ds P. C. de Bruyn met dankzegging voor de door hem ontvangen benoeming tot deputaat voor de zending onder heidenen en Mohammedanen en verzoek daarvan wegens gezondheidsredenen ontheffing te verleenen.

Met leedwezen en dank voor al den door ds De Bruyn verrichten arbeid voldoet de synode aan dit verzoek.

4. Bericht van de classis Axel, dat zij het door de kerk van Hoek bij de synode ingediende voorstel inzake instemming met de uitspraken aangaande de z.g. meeningsverschillen overnam en doorzond naar de particuliere synode van Zeeland.

Dr Kraan geeft kennis van vele brieven, waarin door de synode benoemde deputaten berichten, dat zij hun benoeming aanvaardden.

Aan dr H. Mulder te Haren (Gr.) verleent de synode op zijn verzoek wegens gezondheidsredenen ontheffing van zijn benoeming tot deputaat voor de correspondentie met buitenlandsche kerken.

ARTIKEL 136.

Rapport deputaten
zekerstelling.

Dr Hoek leest voor het ingekomen rapport van deputaten inzake de *zekerstelling van de bezittingen der gezamenlijke kerken*, M 1 [bijlage XXXII].

De synode neemt hiervan met belangstelling kennis en besluit met dank aan deputaten dit deputaatschap niet te continueeren.

Van de opmerking, dat in de gedrukte Acta van de synode van Sneek (1939) op blz. 182 het woord „provocatie” moet vervangen worden door „prorogatie” wordt goede nota genomen.

ARTIKEL 137.

Ds Lammertsma rapporteert namens commissie VI omtrent het *schrijven* van br P. van Wageningen te Dokkum inzake het niet meer object zijn van kerkelijke tucht van iemand, die in de opzegging van zijn lidmaatschap volhardt, G 25 j [bijlage XXXIII]. Bezwaarschrift
br van Wageningen.

Na bespreking wordt de 4e conclusie van het rapport teruggenomen. Daarop wordt de 1e conclusie aangenomen, welke aldus luidt:

„dat br P. van Wageningen voor zijn meening, dat een kerkeraad, ook bij opzegging van het lidmaatschap en het volharden daarin door een kerklid, met vermaan heeft door te gaan tot de uiterste remedie, geen deugdelijke, aan Schrift en belijdenis ontleende gronden aanvoert.”

De nog overige conclusies vallen weg. De synode besluit br Van Wageningen het rapport met de aangenomen conclusie toe te zenden.

ARTIKEL 138.

De synode gaat over tot een zitting in comité-generaal.

Comité-generaal.

ARTIKEL 139.

De praeses heropent na de pauze de zitting en laat zingen Ps. 68 : 10.

Heropening.

ARTIKEL 140.

De scribe leest een gedeelte der Acta, tot art. 75, dat door de synode wordt vastgesteld.

Acta.

ARTIKEL 141.

Ouderling Koning rapporteert namens commissie V over het verslag, dat is ingezonden door de deputaten voor *hulpverlening aan de door oorlogsschade getroffen kerken en diaconieën*, I 2 [bijlage XXXIV]. Rapport deputaten
oorlogsschade.

Het volgende voorstel der commissie wordt door de synode aangenomen:

a. deputaten voor de hulpverlening enz. dank te zeggen voor den arbeid, dien zij hebben verricht en hun handelingen goed te keuren;

b. genoemde deputaten te verzoeken alsnog aan de desbetreffende bepalingen inzake de finantieele contrôle te voldoen, opdat na accoordbevinding décharge over het gehouden finantieele beheer kan worden verleend;

c. opnieuw deputaten te benoemen voor dezen arbeid.

ARTIKEL 142.

Ds Broek Roelofs rapporteert namens commissie V over de vraag van den kerkeraad van Zevenhuizen (Gr.) om een nadere uitspraak der synode inzake het *leveren van melk aan de fabriek op Zondag*, enz. N. 23. Melklevering
op Zondag.

De synode neemt de conclusies der commissie aan, luidende:

a. aan den kerkeraad van Zevenhuizen te berichten, dat de synode geen algemeenen regel stellen kan inzake de melklevering enz. aan de fabrieken op Zondag;

b. er op aan te dringen, dat de kerkeraad toezie, dat de zondagsrust in dit opzicht zooveel mogelijk in acht genomen wordt;

c. den kerkeraad te adviseeren om, als hij moeilijkheden heeft in deze kwestie, zich te wenden tot de classis, die over de plaatselijke omstandigheden het best oordeelen kan.

ARTIKEL 143.

Comité-generaal. De synode gaat over tot een zitting in comité-generaal.

Zitting van Woensdag 8 September 1943.

ARTIKEL 144.

Prae-advies commissie I. De praeses stelt na een zitting in comité-generaal aan de orde het prae-advies van commissie I inzake de ingediende gravamina.

ARTIKEL 145.

Verklaringen van ouderling Meima en ds Veltman. Ouderling Meima, lid van commissie I, leest een verklaring voor, waarin hij er de synode rekenschap van geeft, waarom hij met het praeadvies der commissie niet kan meegaan [bijlage XXXV].

Ook ds Veltman, eveneens lid van genoemde commissie, spreekt uit, dat hij zich met het praeadvies niet kan vereenigen.

Beiden stellen voor, dat de bezwaarden gehoord worden, alvorens de beslissing valt (zie art. 164).

ARTIKEL 146.

Algemeene genade. De praeses geeft allereerst in bespreking het gedeelte van het prae-advies, dat handelt over de bezwaren tegen de uitspraken van 1942 inzake de algemeene genade. Vele broeders nemen aan de discussie deel.
De zitting wordt geschorst.

ARTIKEL 147.

Heropening. De praeses heropent de zitting en laat zingen Ps. 119 : 3.

ARTIKEL 148.

Uitspraak synode inzake algemeene genade. De synode vereenigt zich met conclusie 2° van het praeadvies voor wat betreft de leeruitspraken van 1942 aangaande de algemeene genade (bl. 64), daarmede uitsprekende, dat de daartegen ingebrachte bezwaren niet gegrond kunnen worden geacht. Deze beslissing wordt met algemeene stemmen genomen. (Ds van Dijk onthoudt zich van stemming).

ARTIKEL 149.

Inzake de onsterfelijkheid der ziel. Een zelfde uitspraak doet de synode, eveneens met algemeene stemmen, aangaande de bezwaren inzake de onsterfelijkheid der ziel.